

Academia Bârlădeană

Anul XIX, 2 (47), Trim. II, 2012

Revistă editată de Societatea literar-culturală „Academia Bârlădeană”

Președinte de onoare: C.D. Zeletin • Președinte: Elena Monu

„Academia Bârlădeană se pregătește de centenar !”

Avec un supplément

FRANCOPHILIE ROUMAINE

Pentru auzul românului, limba franceză își are dulceața ei suavă și de o oarecare senzualitate, trezind o senzație de topire a clarităților sudului latin în misterioase neguri septentrionale, de adâncimi ale nedeslușirii care ele însele sunt muzică... Tâmpla românească are acest auz...

C.D. Zeletin

Nous savons tous à quel point la culture française a influencé l'Europe centrale et orientale pendant des siècles, ces pays, dont la Roumanie, qu'on appelait „L'Autre Europe”. Et nous estimons qu'à l'heure qu'il est, la francophonie peut réellement représenter une ouverture pour un monde qui met en question ses limites...

Simona Modreanu

Din viața „Academiei”

30 martie 2012 – La Biblioteca Municipală „Stroe S. Belloescu”, Petruța Chiriac și-a lansat cartea „Buchet de cronică literară”. Au fost invitați să prezinte cartea și personalitatea autoarei: Mihai Luca, Eliza Artene, Mioara Popa și Gheorghe Clapa. Publicul a putut urmări și un interviu cu autoarea, realizat la Vaslui, de către Val Andreescu. În final, aceasta a acordat cărți și autografe celor prezenți.

30-31 martie 2012 – La Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, sub genericul „Francofonia (:) problematică”, s-a derulat a XVII-a ediție a Colocviului „Zilele Francofoniei”, cu participarea d-lui Philippe Gustin, Ambasadorul Franței în România, a d-lui Stanislas Pierret, Consilier de cooperare culturală la Ambasada Franței la București, a numeroși alți invitați. Conferința inaugurală a fost susținută de scriitorul și jurnalistul Matei Vișniec, care a vorbit despre „Francofonie și identitate”. Sesiunile de comunicări au avut ca teme: Soft-power-ul francofoniei, Dinamica identității în literaturile francophone, Francofonia canadiană: identitate și diversitate, Franceza-limbă a complexității și o masă-rotundă consacrată împrumuturilor din engleză în limbile română și franceză - necesitate și / sau modă. Cu această ocazie, a avut loc lansarea oficială a „Dicționarului de francofonie canadiană”, (Editura Universității, Iași, 2011), rod al colaborării canadianiștilor români (inclusiv din Bârlad) și străini, lucrare coordonată de prof. univ. dr. Corina Dimitriu-Panaiteșcu, director al Centrului Canadian din Iași. Reamintim că, proaspăt ieșit de sub tipar, Dicționarul a avut o lansare amicală la Academia Bârlădeană, în ziua de 14 iulie 2011. La lucrările colocviului, Academia Bârlădeană a fost reprezentată de Elena Popoiu.

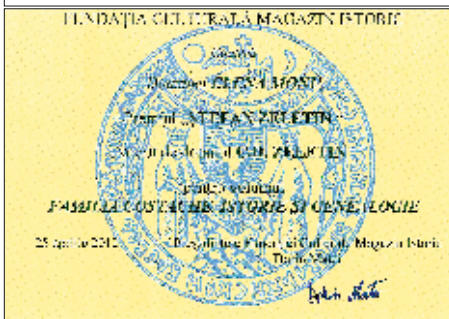
31 martie 2012 – La reuniunea curentă a Academiei Bârlădene, Serghei Coloșenco a prezentat volumele: „Paul Constantinescu – Evocări” și Leonida Goga „România în cel de-al doilea război mondial – Jurnal de front”. În cadrul medalionului poetic „Nichita Stănescu – poetul necuvintelor”, au susținut comunicări Ioan Puflea, Mioara Popa, George Irava, Eliza Artene – care a prezentat o înregistrare audio cu vocea lui Nichita Stănescu și a recitat din creația poetului, împreună cu Niculina Cărbăbă.

25 aprilie 2012 – În cadrul unei ceremonii desfășurate la sediul Băncii Naționale a României din București, cu titlul „Premiile

Fundației Culturale Magazin Istoric pentru cele mai bune cărți de istorie din anul

Dorin Matei, președintele Fundației Culturale „Magazin Istoric”, Elena Monu, președintele Societății „Academia Bârlădeană”, Cristian Păunescu, director general al B.N.R., C.D. Zeletin, președintele de onoare al „Academiei Bârlădene”

Cristian David, senator de Vaslui, și Elena Monu

2011”, prof. Elena Monu, dr. în istorie, a primit Premiul „Ștefan Zeletin”, oferit de

Fundație (prin președintele Dorin Matei), pentru volumul „Familia Costache. Istorie și genealogie”. Premiul a fost inițiat și sponsorizat de prof. univ. dr. C. D. Zeletin.

27 aprilie 2012 – C.D. Zeletin, președintele de onoare al Academiei Bârlădene, a fost invitat de Asociația Medicilor și Farmaciștilor Ofițeri de Rezervă „General doctor Carol Davila”

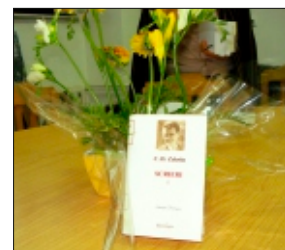

(A.M.F.O.R.), la Cercul Militar Național din București, unde a susținut dizertația „Poezia, entitate umană eternă ori temporară?!”

19 mai 2012 – În cadrul Zilelor Culturale ale Bârladului, în organizarea Școlii Generale Nr. 11, „George Tutoveanu” Bârlad și a Academiei Bârlădene, a avut loc festivitatea de premiere a celei de-a VI-a

ediții a Concursului Internațional de creație literară pentru elevii claselor I-VIII. Invitat de onoare – președintele juriului, C.D. Zeletin.

- continuare în p.19 -

Ion N. OPREA

Despre G. Tutoveanu, în ziarul „Opinia”, Iași

„Mai mulți intelectuali din Bârlad au luat inițiativa de a întemeia în acest oraș o bibliotecă populară pentru a oferi tuturor doritorilor mijloacele de a se instrui și mai cu seamă de a nu uita ceea ce au apucat a învăța prin școli”, scria ziarul OPINIA din Iași, din 29 august 1910, la rubrica „Litere-știință-artă”.

Iar mai departe se arăta: „În acest scop s-au adresat multor persoane din țară un apel pentru donațiuni de cărți”. Apelul e semnat de poetul G. Tutoveanu și are frumoase pasagii, din care ziarul îi redă încheierea: „Odinioară, prin puterea brațelor, am învins noianul de năvăliri barbare prin legendara trăinicie a neamului, am învins apoi năvala josniciei fanariote; acum a venit vremea să-nvingem și prin străvechea putință de civilizare a rasei latine.

Pentru aceasta, e de neapărată nevoie să-ntemeiem, și mai ales la sate, cât mai numeroase instituții de cultură: școli, biblioteci, teatre, reviste de popularizare; să-nlesnim înființarea Institutului de credit pentru ridicarea stării materiale a poporului.

Când țărănimea din regat va fi avută, sănătoasă și luminată, unitatea culturală a românilor va fi ușor de realizat și va constitui singurul reazem în atingerea unității politice. Căci din clipa în care cele 12 milioane de români se vor închina în numele aceleași idei, putem fi siguri că nici o putere omenească nu ne va clinti din jurul Carpaților”.

Din prinosul acestor credințe a izvorât gândul de întemeiere a Bibliotecii publice din Bârlad.

*

Mesajul ilustrului om de cultură care a fost G. Tutoveanu, fie și cu alte motivații, este tot atât de actual și astăzi, la după mai bine de o sută de ani distanță. Cu ani în urmă, în 2007, o învățătoare pensionară din Tuțcani-Mălușteni, Vaslui, doamna Hamza Camelia, cerea public, în revista „Formula AS” nr. 799, să fie ajutată să aibă o bibliotecă în sat. Mai recent, în ianuarie 2012, în aceeași publicație, nr.1004, altă cititoare, doamna Liliana Pîntea, bibliotecară în comuna Hangu, județul Neamț, motivând vechimea stocului de carte, 11812 volume, pe care Consiliul local, neputincios economic, nu poate să îl împrăspăteze, solicita ajutorul populației țării să vină în sprijinul cititorilor, 394 de utilizatori îi „alinta” solicitanta, cărora li e jenă să le ofere cărți uzate fizic și moral, peste care și-au lăsat mulți alții amprente și poate și ceva în plus. În 2007, pe la sfârșitul anului, un ziar, „Obiectiv” de la Vaslui, ediția pentru Bârlad, titra, îmi aduc aminte, că bibliotecile din Bârlad, Vaslui și Huși n-au avut în bugetul lor sumele necesare pentru împrăspătarea cu noi volume a rafturilor lor, lucru care, parcă nu e de crezut că se poate întâmpla acum, când, la 16 noiembrie 2011 s-au împlinit 105 ani de când s-au pus bazele primei Biblioteci publice la Bârlad, cu sediul cărții la „Casa Națională „Stroe S. Belloescu”. Alte semnale, venite chiar de la actualii oameni de cultură confirmă că apelul lui G. Tutoveanu, „îmbunătățit” pe ici pe acolo, e valabil și pentru lumea teatrală și muzicală, și poate nu numai, cei îndreptățiți să se îndrepte cu fața atât la sate cât și către micile orașe, mai ales, către flămânzii de cultură și artă, ca pe vremuri...

Adrian VOICA

SUFLET ÎN RELIEF

(distihuri)

Definiție

Poezia e mereu ecou
Al sufletului veșnic nou.

Exod

Trec amăgiri cu ochii mari,
Vechi povestiri de cărturari.

Relație

Inofensiv e gândul doar ca gând,
Dar nu și când te văd plângând.

În parc

Învăpăieri mai tinere cu ani
Mă iau de braț printre platani.

Somnoros

La ușa mea, o rimă nefardată
Nu mă scotea din „dragule” și „tată”.

Măceș înzăpezit

Când felinare roșii se aprind,
Natura pregătește un colind...

Creație

Te fulgeră un gând: începe ploaia,
Cad picurii fierbinți și umplu foaia.

Credincios

„...și-n veacul vecilor, amin!” -
Se leagă veșnicia de Destin.

Ultima soluție

E-n capul meu un gol universal.
Mă-mbrac frumos și merg la bal.

Înmormântarea lui Eminescu

Înmormântarea poetului Eminescu s-a făcut ieri, după cum am anunțat.

Dricul era simplu și tras numai de doi cai.

Lumea începuse a se aduna; pe la orele 5 și jum., erau deja mulți. Erau prietenii săi, admiratorii săi, cunoscuți și necunoscuți, tot tineretul, care se înflăcăra și îndumnezeia pe nenorocitul și marele poet. Într-un cuvânt era de față acel strat al societății, care citește și care va citi pe Eminescu. Presa mai cu seamă, și-a făcut datoria ei pe deplin.

Stătea întins, în mijlocul bisericii, pe un catafalc, era acoperit de flori, de frunze și de ramuri, întocmai cum dorea sârmanul poet.

*Nu-mi trebuie flamuri
Nu voi sicriu bogat
Ci-mi împlețiți un pat
Din tinere ramuri.*

De abia se zărea afară din frunze și coroane, care îl acopereau. Între altele am văzut următoarele, după cum îmi aduc aminte:

*A Academiei române;
A Presei;
A societății „Tinerimea Română”;
A ziarului „Constituționalul”;
A ziarului „Naționalul”;
A societății studenților universitari „Unirea”;*

A ziarului „Fântâna Blanduziei”, unde poetul scrisese câte ceva în ultimul timp, etc., etc.

Am putut distinge printre asistenți pe: d. Mihail Cogălniceanu, delegat din partea Academiei române, d. Titu Maiorescu, fost ministru al instrucțiunii publice, amic intim cu răposatul, d. Lascăr Catargiu, președintele consiliului de miniștri, d. Teodor Rosetti, fost ministru-președinte, dl. col. Algiu, d. George Lahovary, secretarul societății de geografie, d. Ștefan Mihăilescu, fost secretar general al ministerului instrucțiunii și profesor, d. D.A. Laurian, profesor și amic intim cu poetul, d. N. Mandrea, etc.

Dintre doamne am recunoscut pe d-na Maiorescu, pe d-na Laurian și o mulțime de alte doamne și domnișoare, care au venit să însoțească până la mormânt ultimele rămășițe ale poetului.

La orele 5 începu serviciul funebru. Bărcănescu, șeful corului de la biserica

Domnița Bălașa, unul din cei mai buni prieteni ai defunctului, a venit însoțit de corul său, la această înmormântare.

Și nu erau accente de ocazie ce le cânta Bărcănescu și nu era plătit Bărcănescu; se vedea de pe fața lui cât de mult suferă, pentru pierderea unui amic ca Eminescu.

Notele ce ieșeau din gura lui Bărcănescu te înduioșau, și făceau să-ți vie lacrimile fără de voie.

Trec la altceva, mai prozaic în sine. Se știe că Eminescu era ateu, se știe că poetul spunea în viață că „Religia e o frază inventată și că cu umbre care nu sunt, au întunecat vederea oamenilor” și că „minciuni și fraze-i totul”, ei bine acelui care zicea și credea astfel, acela i s-a făcut o înmormântare religioasă cu popi, cu lumânări și cu toate, ca celui mai pravoslavnic creștin.

După ce se isprăvi serviciul religios d-nul Gr. Ventura, prim redactor al ziarului *Adevărul*, ținu o cuvântare scurtă, căutând a arăta meritele poetului; apoi cadavrul marelui Eminescu fu ridicat de mai mulți prieteni ai săi și dus pe umeri până la carul mortuar.

La orele 10 și jum., cortegiul porni. În urma lui veneau mai întâi: d-nii Lascăr Catargiu, M. Cogălniceanu, Maiorescu, d-na Maiorescu, Th. Rosetti, Ștefan Mihăiescu, Laurian, etc.; apoi veneau toți ziaristii și ceilalți prieteni ai săi, la urmă, un convoi lung de studenți universitari, tinerimea de prin școalele secundare, precum și o mulțime mare de alte persoane.

Cortegiul traversă străzile: Sf. Gheorghe, Colțea, Bulevardul Academiei. Aici, în fața universității, d. D. A. Laurian, în numele presei, ținu un discurs bine simțit.

Terminând d. Laurian zice: „Să ne descoperim înaintea lui Eminescu; căci el ca poet a fost un titan, iar ca ziarist un atlet”.

După ce isprăvi d. Laurian, vorbi chiar lângă carul funebru, din partea studenților universitari, d. Calmuschi, student în litere, d-sa și-a început cuvântarea chiar cu cuvintele poetului din *Mortua est*:

*Făclia de veghe pe umezi morminte,
Un sunet de clopot în orele sfinte,
Un vis, ce-și moaie aripa-n amar –
Astfel a trecut de al lumii hotar.
Și terminând
Poți zidi o lume-ntreagă, poți s-o sfărâmi
[ori ce-ai spune,
Peste toate o lopată de țărână se depune*

După această cuvântare, cortegiul porni din nou, trecând apoi prin calea Victoriei, strada Carol, calea Racovei și ajunse până la cimitirul Șerban Vodă (Belu).

Ajuns la cimitir, patru elevi ai școlii normale de institutori îl luară pe umeri și-l duseră până la mormânt.

Aici, după ce religia își mai făcu ultima ei datorie, d-rul Neagoe, bun prieten cu Eminescu, rosti o cuvântare, care stoarse lacrimile celor de față.

Se vorbește că prietenii și adoratorii lui îi vor ridica un monument; n-ar fi rău, ci din contră ar fi prea bine.

*Dar până atunci
Alserii rece vânt
De asupra-i teiul sfânt
Își scutură creanga.*

*Și cum n-a mai fi pribeag
De acum-nainte,
L-or troieni cu drag
Aduceri aminte.*

Românul, București, XXXIII, Luni, 1 iulie (19 iunie s.v.) 1889, p.651, col.2-4.

Masca mortuară a Poetului

Ultime informațiuni

Următoarele ziare au subscris suma de 397 lei 70 b., pentru coroana ce a fost depusă pe sicriul lui Eminescu:

Adevărul, *Constituționalul*, *Curierul financiar*, *Democrația*, *l'Indépendance roumaine*, *Liberté roumaine*, *Lupta*, *Naționalul*, *Românul*, *Războiul*, *Războiul vechi*, *România*, *România literară*, *Telegraful român*, *Universul*, *Voința națională*.

Coroana costând numai 300 lei, mai rămâne suma de lei 97 b. 70.

Notă: În alte numere vom reproduce alte consemnări din anul decedului marelui poet național Mihai Eminescu aflate în presa anului 1889, fie din București, fie din țară.

Diana STOICA

Semne poetice. Pământul în imaginarul poetic eminescian al elementelor

— fragment —

În contextul poeziei elementelor, limbajul poetic generează sensuri care trimit la imagini fundamentale. Prin acestea poetul redescoperă originalitatea lumii, ființa creatoare întorcând astfel traseul încifrării esenței. Poetica textului literar permite re/interpretări felurite asupra modului în care omul percepe lumea în sens arhetipal prin imaginile primordiale, pământ, apă, aer, foc, forțe numenale care au dus la constituirea cosmosului din haosul primordial. Într-o raportare la o concepție arhaică, arhetipală, a alcătuirii lumii sub impulsul celor patru forțe primordiale, unitatea om-natură-univers, întâlnită atât în filosofia antichității, cât și în reprezentările mito-religioase universale și autohtone, reprezintă centrul. Spațiul textului literar valorifică această mentalitate animistă asupra lumii în care naturalul și supranaturalul coexistă, evidențiind astfel o profundă concepție asupra înțelegerii sensului existenței: lumea văzută în deplină armonie este sacră. Poezia recuperează ideea existenței unui univers care este, prin natura sa, o ființă însuflețită, în contextul înțelegerii lumii ca făcând parte din Totul cosmic.

Vom lua în discuție creații mito-poetice în care semnul poetic pământ redimensionează existența umană, marcând diferite ipostaze ale ființei. Pe fondul acestei înțelegeri, în variantele poemelor *Sarmis* și *Gemenii*, pământul devine pentru Sarmis spațiul în care va fi prizonierul nemuririi sale, căci blestemul Soarelui, replică a propriului blestem, îi destinează „tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte”: „Rămâi de-apururi tânăr, cu tot pământu-n cale / Și nemurirea fie umbra gândirii tale / Aceasta-i răsplătirea, ce-ți vine de la zei, / Căci în a ta vorbire i-ai înmălțat pre ei / Naintea ta mărire-i 'n urma ta mărire / Dar tu să treci prin ele în neagră nesimțire / Și stinși și reci să fie sub frunte ochii tăi / Căci în a ta vorbire i-ai blestemat pe zei.” (O. V, 472). Prin vocea Soarelui, va primi darul nemuririi, care e de fapt o povară, aceea de a schimba destinul oamenilor, al lumii, „în neagră nesimțire”, cecitatea fiind atributul privirii interioare, viziune. Astfel că, lui Sarmis, ucis de propriul frate pentru a-i lua tronul și logodnica, întors din infern: „Nebunul Sarmis, care-i cu craiul frate geamăn / Ca umbra cu ființa-i ei amândoi s-asamăn / Dar palid e la față și ochii ard în friguri / Și vânăță-i e gura... /.../ Priviți-l... chiar acuma sosește din infern” (O. V, 463) și care aruncă un blestem asupra zeilor pe care-i consideră vinovați de a participa la nunta lui Brighel cu Tomiris, blestem care se va întoarce împotriva lui însuși, „îi e menit un destin orfic: puterea demiurgică a cântecului său schimbă chipul lumii; hipnotizat, spațiul și timpul se-ncurcă în urzeala poeziei, primind o altă lege”¹: „Tu a cărui blestemuri chiar pentru zei sunt slavă / Să pleci cu-a ta durere în lume pre o navă / De-i trece lângă țărături noroadale să iasă / În strai de sărbătoare pe calea-ți luminoasă / Și țărmi cuprinși de farmec de-uscat se vor desprinde / Pre tine să urmeze un dor îi va cuprinde / Astfel că uriașe, din sure stânci

zidite, / Cu codri și dumbrave, cu râuri liniștite / Urma-vor fermecate încet-încet cântării / Și insule rămâie în nesfârșirea mării / Și marea te urmeze cu undele-i senine / Și îndrăgit să fie oricare val de tine / Ba chiar ceea ce nimeni în veci să mute poate / Trecutul te urmeze cu veacurile-i toate” (O. V, 472).

Din altă perspectivă, aceea a geniului militar, în *Strigoii* pământul apare și în ipostaza de spațiu al cuceririlor militare: „Flămânzii ochi rotindu-i, eu mistuiam pământul, / Eu răzvrăteam imperii, popoarele cu gândul... / Visând că toată lumea îmi asculta cuvântul, / În valurile Volgăi cercam cu spada vad.” (O. I, 88), episod repovestit de tânărul rege prin rememorarea propriei vieți la catafalcul iubitei pentru a-(și) înțelege sensul existenței: „De trei zile își spune povestea vieții-ntrege.” (O. I, 88). Îndrăzneala gândului cuceritor de a stăpâni pământul este precedată de un motto extras din Biblie, plasat la începutul părții I, care este o atenționare asupra efemerității vieții, „o lamentare asupra scurtimii vieții”² cum interpretează Alain Guillerrou:

„... că trece aceasta ca fumul pre pământ. Ca floarea au înflorit, ca iarba s-au tăiat, cu pânză se înfășură, cu pământ se acopere.” (O. I, 88).

Iar sensul existenței la a cărui înțelegere ajunge atât Arald cât și demonul din *Înger și demon* care apare în ipostaza revoltatului contra nedreptății, contra lumii, contra divinității este iubirea: „Am urmat pământul ista, vremea mea, viața, poporul, / Cu gândirile-mi rebele contra cerului deschis; / El n-a vrut ca să condamne pe demon, ci a trimis / Pre un înger să mă-mpace, și-mpăcarea-i... e amorul.” (O. I, 53). Într-o raportare temporală a lui atunci, momentul stării de iubire, și a lui acum, marcat de despărțire prin moartea iubitei, cuceritorul Arald îi poate oferi reginei dunărene pământul, coroanele regești, stelele chiar, având atribute demiurgice, însă nu-i poate oferi viața decât prin mijlocirea magiei: „De-ai fi cerut pământul cu Roma lui antică, / Coroanele ce regii pe frunte le așează, / Și stelele ce vecinic pe ceruri colindează, / Cu toate la picioare-ți eu le puneam în vază, / Dar nu-l mai vrei pe Arald, căci nu mai vrei nimică.” (O. I, 92). De asemenea, într-un imaginar al definirii condiției geniului, în perspectiva dorinței de a se elibera de nemurire și a-și împlini destinul ca muritor în iubire, Luceafărul este refuzat de Demiurg, principiu creator al cosmosului, cel care determină actul creației, oferindu-i în schimb geniu militar: „Îți dau catarg lângă catarg, / Oștiri spre a străbate / Pământu-n lung și marea-n larg, / Dar moartea nu se poate...” (O. I, 178) sau actul de a stăpâni pământul, prin înțelegerea puterii ca dreptate: „Vrei poate-n faptă să arăți / Dreptate și tărie? / Ți-aș da pământul în bucăți / Să-l faci împărăție.” (O. I, 178).

În plan istoric, pe fondul luptelor militare, pământul este spațiu al puterii care în momentul confruntării armatelor creează un decor apocaliptic: „Ieniceri, copii de suflet ai lui Allah și Spahii / Vin de-ntunecă pământul la Rovine în câmpii;” (O. I,

146), „Călăreții împlu câmpul și roiesc după un semn / Și în caii lor sălbatici bat cu scările de lemn, / Pe copite iau în fugă fața negrului pământ, / Lănci scânteie lungi în soare, arcuri se întind în vânt,” (O. I, 148), iar, în același context, pământul, în relație cu termenul mare, dezvoltă sugestia întinderii nelimitate: „Fulgerele adunat-au contra fulgerului care / În turbarea-i furtunoasă a cuprins pământ și mare.” (O. I, 146).

În perspectiva luptelor militare, pământul, în sintagmă cu apă, creează o expresie specifică imaginarului cuceririi: *a cere pământ și apă* – „Au venit și-n țara noastră de-au cerut pământ și apă” (O. I, 147), „În Dacia venise, cerșind pământ și apă.” (O. IV, 417) –, în care cele două elemente, stihii arhaice, își au rădăcini atât în folclorul universal, cât și în cel autohton. Originea expresiei este, în interpretarea lui Petru Caraman din amplul studiu etnologic dedicat pământului și apei în simbolistica eminesciană, una persană, semnificând supunerea: „faptul de a da unui neam străin un bulgăre de țărână din pământul țării tale și a-i da totodată și un ulcior cu apă dintr-un izvor sau dintr-un râu la ei înseamnă, după

mentalitatea primitivă, a-i da acelui neam însăși țara cu locuitorii ei cu tot ce cuprinde pe întreaga ei suprafață”, iar simbolul „își are rădăcini adânc împlântate în superstiția universală, iar vechimea sa este impresionantă.”³ Eminescu valorifică în *Scrisoarea III* acest simbol universal, iar pentru a sugera jocul ironic al sorții, îl combină cu unul românesc, realizând un joc de cuvinte: „Cum veniră, se făcură toți o apă și-un pământ.” (O. I, 147), făcând distincția subtilă între primul înțeles și interpretarea pe care o dă imaginarul popular românesc, în acest context aceea de a-și găsi mormântul în urma înfrângerii.

Note:

1. Ioana Em. Petrescu, *Eminescu și mutațiile poeziei românești*, Editura „Dacia”, Cluj-Napoca, 1989, p.7.
2. Alain Guillermou, *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu*, Editura Junimea, Iași, 1977, p. 196.
3. Petru Caraman, *Pământ și apă. Contribuție etnologică la studiul simbolice eminesciene*, Editura Elion, București, 2000, p. 231.

Ion POPESCU-SIRETEANU

Lingvistică și cultură

La împlinirea a 70 de ani, profesorul Ilie Dan a fost omagiat printr-un volum intitulat **Lingvistică și cultură**, apărut la Iași, Editura Tipo Moldova, 534 pagini, format academic.

Inițiatorul și alcătuitorul cărții este scriitorul Vasile Diacon, el însuși bucovinean și fost student al profesorului septuagenar.

În mai multe rânduri am scris despre cărți ale lui Ilie Dan și am avut mereu cuvinte de laudă pentru omul care, cu dragoste și dăruire, a lucrat și a dat, pe măsura puterilor sale, lucrări valoroase, atât studii și articole, cât și, mai ales, cărți la izvorul cărora să se formeze noi serii de cărțurari ai neamului.

Eram student în anii al III-lea și al IV-lea ai Facultății de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, când l-am cunoscut pe tânărul entuziast, bun vorbitor, prezent în cenaclul condus de Victor Crăciun. Se anunța ca prozator și mulți ani am crezut că Ilie Dan va deveni unul dintre marii prozatori români. Dar destinul a vrut ca el să se afirme ca lingvist și editor al unor autori celebri, precum Sextil Pușcariu, Al. O. Teodoreanu, I. I. Mironescu etc. Abia la peste 40 de ani, în împrejurări biografice intime, a început să scrie poezie, densă, bogată în metafore.

Cei care îl cunosc de-acasă, din sat sau din Suceava ca elev de liceu, ni-l prezintă ca pe un tânăr harnic, energic, dornic de a ști, bun la învățătură și bun vorbitor, - calități păstrate peste vreme. Pentru că și în anii maturității, Ilie Dan era și a rămas un om harnic,

energic, bun vorbitor. Aceasta din urmă este una dintre marile sale calități, el având puterea de a-și cuceri auditoriul, ca profesor, printr-o voce caldă, convingătoare. Ca profesor era cald și blând cu studenții, spre deosebire de unii precum demult uitatul Valentin Sofrone, care vorbea urât cu studenții, mereu gata să-i jignească. Ilie Dan era bun și omenos, gata oricând să discute o problemă științifică.

A fost dăruit cu o memorie bine slujitoare, dar și cu limbă ascuțită, care i-a și adus unele neplăceri, chiar și pensionarea înainte de termen pe motiv că ar lipsi de la ore, argument folosit de către Constantin Frâncu, - șeful Catedrei de Limba Română.

Câțiva dintre semnatarii din volum, colegi și prieteni ai cărturarului, scriu amintiri, cum l-au văzut, cum l-au cunoscut, cum se prezenta la lecții. Alții, mai strunjiți la menghina timpului, vorbesc despre „grădina iubirii” în care poetul se desfășoară sentimental. Sub „clopotul vremii” ne tânguim toți, dar lira nu stă adormită pe cărări și pajiști. Cum spune prietenul Adrian Dinu Rachieru, „Ilie Dan rămâne un intratabil poet.”

Frumoase amintiri scrie Gloria Lăcătușu, dar și alți foști studenți ai lui Ilie Dan, între care Petre Herțanu.

Autorii participanți la pregătirea acestui volum omagial sunt prieteni și colegi ai sărbătoritului.

Aducem un elogiu lui Vasile Diacon pentru efortul de a pregăti acest volum atât de bogat în conținut, în care se întâlnesc 40 de autori.

Mircea COLOȘENCO

Festivalul Național de Poezie Cezar Ivănescu

Ediția a II-a, 23-24 mai 2012

Iași – Bârlad

Inițiat de Muzeul Literaturii Române din Iași, având ca parteneri: Societatea Culturală „Junimea '90” și Editura Junimea din Iași, Centrul „Mihai Eminescu” din Bârlad, Uniunea Scriitorilor din România (Filiala Iași), Casa de Cultură „Mihai Ursachi” din Iași, în colaborare cu Primăria și Consiliul Județean Iași, Primăria Bârlad, cea de-a doua ediție a fost un succes al organizatorilor, întrucât participarea invitaților la spectacole, colocvii și alte acțiuni dedicate memoriei și operei distinctului poet Cezar Ivănescu, pe cât de bârlădean, ieșean și național, s-a bucurat, în ambele orașe moldave, de un răsunet deosebit din partea iubitorilor de poezie și fani ai creatorului de frumos atins de aripa geniului.

La Iași, după o slujbă religioasă la mormântul poetului de la Cimitirul Eternitatea, a urmat un spectacol, în preajma teiului lui Eminescu din Copou, de muzică și poezie (recital Florin Săsărman și Radu Ștefan, formația de acordeoane Weltmeister, actorii Livia Iorga și Daniel Busuioc), manifestare încheiată cu vizionarea unei expoziții dedicată poetului și dezbateră colocvială în Pod Pogor, la care au luat parte: Daniel Corbu (organizator), Theodor Codreanu (autorul monografiei *Cezar Ivănescu – transmodernul*, lansată cu acest prilej), Simona Modreanu (director Editura Junimea) și Mircea Coloșenco (fost coleg și alcătuitorul primei antologii postume a operei lui C.I.). Din Republica Moldova, a fost prezent inepuizabilul scriitor Valer Matei.

La Bârlad, caravana ieșeană a sosit de Ziua Eroilor/Înălțarea Domnului, întâlnindu-se, într-un prim

segment colocvial, în sala de consiliu a Primăriei, cu personalități culturale locale, dar și politice, discuție continuată, ulterior, după împărțirea de premii, la Centrul „Mihai Eminescu” / Casa Roșie, datorată în bună parte răposatului mecena Dr. Constantin Teodorescu.

Felicitări organizatorilor și participanților: a fost un adevărat regal în memoriam Cezar Ivănescu și al Poeziei.

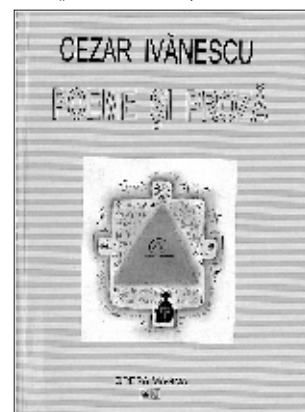
Daniel Corbu, Theodor Codreanu și Vasilian Doboș, la Pod Pogor-fiul, Iași.

Theodor Codreanu, Liliana Sârbu și Mircea Coloșenco, la Galeria de artă „N.N. Tonitza”, Bârlad.

La mormântul lui Cezar Ivănescu, Cimitirul „Eternitatea”, Iași.

Simona MODREANU

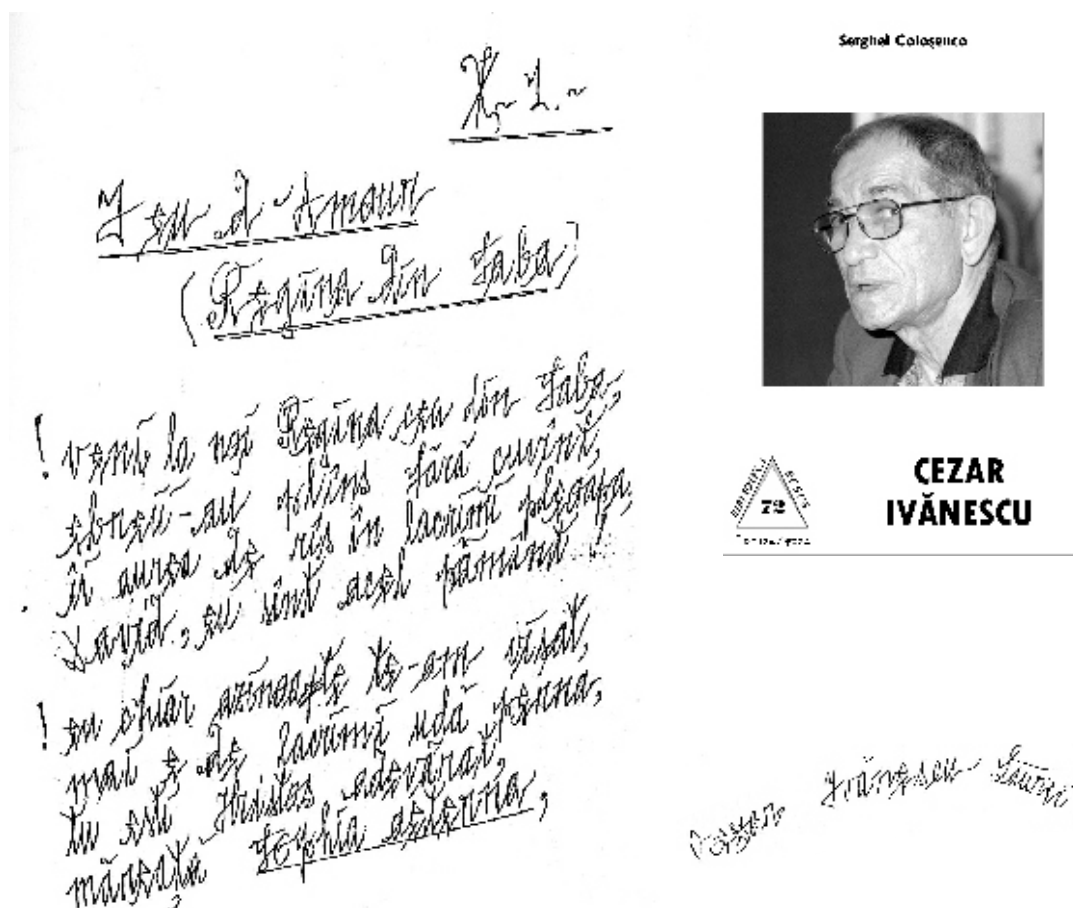
Prin colțuri de timp

Oare de ce-mi va fi fiind atât de greu să scriu despre cei pe care îi iubesc, după ce ei au ales să deschidă altă poartă? Să fie vreo formă de sfială postumă a egoismului cu care m-am adăpat din ființa lor prezentă? Sau, dimpotrivă, vreo părere de rău abia disimulată pentru atâtea momente pe care le-am fi putut umple împreună și pe care, din diverse considerente – toate artificiale, la urma urmei – le-am ratat? Nu e prima dată când am acest sentiment, al trecerii pe lângă o relație deplină care rămâne, cumva, suspendată. Sigur, e și mult mister în ceea ce „ar fi putut să fie”, e și multă substanță în această virtualitate neadusă în lume, dar e și durerea de a fi întors spatele unui răsărit de lună pentru că mi-a fost somn și m-am dus la culcare.

Așa era cu Cezar, aveam adesea, în preajma lui, senzația ușor stingheritoare de a fi prea devreme, prea târziu, prea aproape, prea distantă, prea... nelalocul meu. El, poetul, era mereu acolo unde trebuia, doar aparent marginal, în fond, perfect adecvat, și când șoptea și când doinea și când plîngea și când te certa... O acută pertinență și o justețe imparabilă, de altundeva. Pe unii îi irita, îi ciupea, îi scotea din confortul convețional și automulțumitor. Dar chiar și ei, în adâncul sufletului, știau că avea dreptate. Intransigență de catifea, armură delicată, pudoare și generozitate fără egal. Era în el o frumusețe curgătoare, nubilă, o lumină jucăușă și o uriașă nevoie de iubire și de sacru. Cezar oficia mereu. Respira ritualic, râdea cutremurător, scria cu rune de duh. Un izvor parfumat și pur care și-a oprit curgerea când pe malurile sale și-au făcut sălaș sconșii...

Cu ani în urmă, contemplând prima oară oceanul, am avut revelația timpului. Am înțeles, deodată, cum crește în mine, năvalnic și supus, imperativ și străvezii. Și nu mi-a mai fost frică de el niciodată, am știut că suplețea lui mi-e prietenă, că mă pot juca cu el, că-l pot întinde, strânge sau alunga după plac. Sau aproape...

Cezar mi-a oferit o trăire cumva similară. Din care nu mai vreau să ies. Faptul că nu a plecat e o evidență elementară. Unde să plece? Când să plece? Cum să te desprinzi de Unu când abia l-ai regasit? Poate că acum, poetul adastă puțin după colțul timpului. Dar numai până ce ne obișnuim. Și-atunci o să-l vedem din nou. El, oricum, nu ne-a scăpat nici o clipă din ochi...

Poetul runelor tăcute

În amurg sunt toate
cântecele vremii
În amurg și-n rouă
Se adapă renii.
Nu se poate, hombre,
Tu să fi murit,
În amurg sunt toate,
Doar ai asfințit.
Îmbrăcând hlamida
Veșnic-Împăraților,
Ai binevestit ziua
Proaspăt-înviaților.

Tu, povestitorul
Literelor rune
Fă pentru noi, Doamne,
Mai fă o minune
Cezarul poeziei,
Încă n-a murit,
Își adapă cerbii
Sus, în asfințit.
Fie-ți milă, Doamne,
De sufletul său!
Mugesc încă cerbii
A păreri de rău.

Armia-i de îngeri
Însoțesc poetul
Runelor albastre
Ce se urcă-ncetul
Spre castelul Slavei,
Pururea fecioară,
Înfășat de nouri
Într-o veche tiară.
Odă lumii voastre
Suflete-adormite,
Eu îmi sunt poetul
Runelor cernite.

Nu mă plângeți, prieteni,
Mă-nfioară dorul,
Vă iubesc albastru,
Eu, cuceritorul.
Fiți atenți la dansul
Norilor pe Cer,
Veți zări o poartă-
Ntr-un zid efemer.
Trec și ea dispare
Lin, pe nevăzute,
Ducând și poetul
Runelor tăcute.

Tiberiu Brăilean

Mihaela Tudor

Un aristocrat al spiritului: Nicolae Bogescu

Ca locuitori ai unui oraș cu o bogată tradiție culturală, avem datoria de a recunoaște meritele înaintașilor, de a le scoate la lumină și de a le urma exemplul. O personalitate a Bârladului din primele decenii ale secolului trecut este și Nicolae Bogescu, „o inimă de aur, un eminent latinist, cu studii la Universitatea din Iași...un animator în cadrul Academiei Bârlădene.” Așa îl prezintă scriitorul G. G. Ursu, într-o scrisoare din 1976 către profesorul Traian Nicola, autorul monografiei în șase volume, „Valori spirituale tutovene”.

Elanul tineresc, înclinațiile umaniste, afinitățile și talentul au unit un grup de tineri intelectuali entuziaști : G. Pallady, G. G. Ursu, G. Nedelea, G. Ponetti, V. I. Popa, G. Tașcă, Aurel Greifenberg în jurul mentorului lor, poetul George Tutoveanu. Acesta era nucleul Academiei Bârlădene, al cărei amfitrion a fost, pentru scurt timp, Nicolae Bogescu, în locuința sa de pe str. Aprodul Purice 25. Acolo s-a transferat, în 1927, redacția revistei „Graiul nostru”, pe care a coordonat-o tehnic și redacțional. Mai menționăm că tot el a organizat biblioteca de la Casa Națională (azi „Stroe Belloescu”), a publicat permanent în revistele și ziarele bârlădene și nu numai: „Graiul nostru”, „Scrisul nostru”, „Moldova”, „Veacul nostru”, „Cosânzeana” (Cluj). În aceste periodice semna articole, recenzii, evocări, prezentări de cărți și creații proprii în versuri și proză, cu pseudonimele N. Poiană și N. Livadă.

Câteva poezii, povestiri și nuvela „Vestitorii morții...” au fost adunate în volum abia în anul 2011, la editura bârlădeană „Sfera”, prin gestul meritoriu al nepoților Eliza Millian, Lucreția Mereuță și Constantin Romete, care cinstesc, în acest fel, memoria unui cărturar pasionat, restituind orașului nostru un scriitor prea puțin cunoscut până acum, pentru că modestia, dar și moartea prematură (în 1944) l-au ținut într-o nedreaptă umbră.

Nicolae Bogescu a fost un om mistuit de o frământată viață interioară; așa îl vede cel care se apleacă asupra unei naturi complexe. Existența sa de om modest, crescut într-o familie numeroasă, într-un orașel de provincie, se ridică deasupra mediei și a tiparelor. Este „un suflet tare”, un aristocrat al spiritului, asemenea intelectualilor din romanele și dramaturgia lui Camil Petrescu.

Poeziile rămase de la N. Bogescu – „Bistrița”, „Pastel”, „Noapte de mai” – stau sub semnul unui lirism patriarhal, transmițând un fior elegiac de autentică noblețe, generat de marea temă a spațiului și timpului, a duratei subiective în raport cu timpul obiectiv. Fibra romantică a poetului se descoperă în dorința de evadare în natură. Metaforă a trecerii, Bistrița „coboară din funduri de văi depărtate.../ Și-n goana-i de luptă cu stâncile mute / Se spulberă valul ce-ntruna își spune / Aceeași ritmată și veche poveste.” Comuniunea cu natura devine un rafinat amalgam de realitate și mit. Spațiul exterior al plaiului mioritic nu mai este doar o imagine picturală armonioasă, cu „vârfuri de munte” „...icoana lunii călătoare”, cei trei tei de pe muchea dealului „Și alți doi ploi de lângă ei...” „În vale lacul de cristal / Ce salba-și scutură pe mal / ...triluri de privighetoare, ci devine un complex de simboluri ale unui

spațiu interior. Pastelurile poetului bârlădean sunt poezii de tip reflexiv, în care trăirile reale transcend în zone celeste, surprinzând fascinația fiorului existențial : „În noapte, când luna se înalță din codri, / Iar vârful de munte fantastic s-arată, / Cu stolul de visuri mă pierd în tăcere...” Natura calmă și sufletul omului consonează și devin o permanență tonifiantă, ce ocrotește misterul vieții și conștiința omului modern, gata să înțeleagă ritmurile Universului. Mitul ieșirii din sine este dublat de aspirația către o iubire ideală, capabilă să ducă la împlinire: „Iar dorul, în taină, pe tine te cere.” În armonie cu conținutul, forma clasică a poeziilor respiră măsură și eleganță, potrivită cu ritmul interior al gândirii poetice, ponderată și meticuloasă.

Înzestrat cu har de narator, N. Bogescu a scris și proză scurtă, în care talentul este susținut de predilecția pentru faptul trăit, ceea ce dă schițelor și povestirilor un caracter de veridicitate. Observația realistă și puterea de construcție nu exclud însă lirismul, inserat cu măsură, mai ales în pasajele descrieri care definesc un mod de viață. Un pretext de povestire îl aduce pe cititor în fața unor întâmplări simple, aproape banale și a unor personaje față de care el capătă, dincolo de interesul literar, un sentiment de prietenie. Povestitorul îl ține prins de vorbele lui, în descendența epicului tradițional moldovenesc de tip Sadoveanu sau Ionel Teodoreanu.

Expozițiunea povestirii „Într-o gară...” fixează succint cadrul natural și social, gara, o „baltă a liniștii”, loc în care un eveniment sufletesc hotărâtor, impus de întâmplare și destin, marchează viața cuiva. Naratorul este personajul principal, care evocă cel mai important moment al existenței sale, petrecut cu ocazia întâlnirii unui coleg de liceu. În timpul unei călătorii la Galați, Mihai Ștefănescu, funcționar la Administrația Financiară, coboară într-o gară spre a-și potoli setea. Confundat cu nepotul șefului de gară, pe care familia nu-l mai văzuse din copilărie, rămâne aici oaspete timp de câteva zile, răstimp în care, cu vorbe bune ale gazdelor ospitaliere, cu vin (bun) de Nicorești, cu împrejurimile – balta cu ascunzișurile și misterele ei – dar, mai ales, cu grația frumoasei domnișoare Natalița, fată de măritat, pasagerul este atins de săgeata lui Cupidon. Proiectata minivacanță la Tulcea i s-a părut un iad, iar la întoarcere, timp de o săptămână, tot bine a dus-o: dragoste, baltă, vin bun și Natalița care i-a devenit soție dăruindu-i și un copil. „Am plecat amândoi la oraș, unde am dus-o și mai bine...Ce să-i faci ! Așa a fost să fie din cauza Căilor Ferate, care au găsit cu cale să facă o cișmea la două-trei gări...Sunt mulțumit!” (p.23) Dialogul și monologul, bine dozate în economia narațiunii, devin vioaie și lămuritoare în relatarea unei întâmplări iscate de o confuzie, cu personaje episodice, dar pregnante. Nota de umor și optimism din final face ca deznodământul să apară ca un rezultat firesc, ca o lege a naturii. Personajele povestirii se deosebesc de cele sadoveniene, coplesite de viața mediocră și vegetativă a târgurilor unde nu se întâmplă nimic, iar elanurile mor înăbușite în resemnare și alcool. Aici, un fapt, în aparență banal, dă sens major vieții.

Publicată în „Datina” în anul 1930, „Vestitorii morții...”

este o creație cu influențe ale prozei moderne : roman-reportaj, dosar de existență, analiză psihologică și introspecție, care neglijează voit șlefuirea artistică, în favoarea obiectivității și autenticității vieții. Prin ampleare, prin complexitatea circumstanțelor care declanșează un conflict interior puternic, provocat de pendularea între vis și realitate, este o nuvelă psihologică. Planul naratorului îl prezintă pe Matei Tilici, pensionar din orașul T, cu o viață tihnită, tulburată din când în când de mici incidente. Într-o zi, o scrisoare recomandată marchează începutul unui adevărat coșmar. Matei a visat că fratele său, Iancu, din S.U.A., a încetat din viață, iar el a moștenit întreaga avere: o casă cu șaizeci de etaje, un numerar de cinci milioane de dolari și o sută de acțiuni. Mesagerii însărcinați de frate să-i dea banii și actele casei devin „vestitorii morții”, într-un cadru oniric halucinant: „cel dintâi se micșorează, ochii au un roșu aprins, gura începe să arunce flăcări”. Pălăria seamănă cu capela purtată de dricari și îi strigă cu glas care zguduie ferestrele : „Noi suntem vestitorii morții”. Al doilea îl binecuvântează și îl înștiințează: „Astăzi la ora patru după-amiază, vei muri”. Desfășurarea planurilor se realizează pe baza dialogului și a monologului interior, care surprind gândurile și reacțiile fiziologice ale unui om la care teama de moarte devine groaza obsedantă că ar putea fi îngropat de viu : „Azi, te îngroapă de viu. N-au fost cazuri când astfel de oameni se trezeau în drum spre cimitir ? Cine să constate moartea ?”

Criza sufletească a personajului este surprinsă foarte

bine prin lupta permanentă între dorința de a trăi și obsesia morții. Alternarea meșteșugită a celor trei planuri – al naratorului, al visului și al faptelor reale – dezvăluie o morală de bun simț : „... decât avere pentru zece vieți și câteva ceasuri de trai, mai bine sărăcie și ani de viață, ca până acum...vestitorii să vină când îi va chema el.” Această alegorie a morții și a relației cu transcendentul, tema trăirii simultane în planuri diferite, structura artistică a povestirii ne îndreptățesc să o așezăm într-o antologie a nuvelei psihologice și fantastice, alături de creații ale lui Caragiale și Mircea Eliade.

Publicistica bogată referitoare la fenomenul cultural și mai ales literar, la personalități de mare valoare ale epocii îl prezintă pe Nicolae Bogescu și ca pe un adevărat patriot. El a relevat rolul formator al oamenilor de cultură români, între care cel mai aproape de suflet i-a fost Nicolae Iorga, „sinteza neamului nostru”, „unul dintre cei mai mari tribuni...pe care l-am avut, căruia trebuie „să-i arătăm zi de zi recunoștința noastră”, pentru că „sutele de scrieri au în ele cea mai bogată hrană pentru suflet, cel mai bun tonic pentru regenerarea noastră.”

Bogata activitate a lui Nicolae Bogescu ca redactor, scriitor și animator al unei societăți culturale și literare, a contribuit la afirmarea Academiei Bârlădene și la recunoașterea Bârladului ca „oraș cultural, centru de răspândire a luminii în această regiune.”

ANOTIMPURI	SEASONS	TOAMNA	AUTUMN
Haiku-uri de Anica Facina	by Anica Facina		
PRIMĂVARA	SPRING		
Sfârșit de prier...	The end of April:	Amurg de toamnă,	Autumn twilight,
Horoscopul cucilor,	Cuckoo's horoscope,	Vremea merelor coapte.	The time of ripe apples.
Numărul anilor.	The year's count down.	Priveghi cu strămoși...	A wake with my ancestors.
Noapte cu lună...	Mooned night ...	Soarele toamnei,	The autumn's sun,
Trilul privighetorii:	Nightingale's song:	Rășini lichefiate...	Liquefied resins...
Descântec de mai.	A may incantation.	Nașterea ambrei	The amber's birth.
VARA	SUMMER		
Floarea soarelui	The sun flower	Frunze căzute,	Leaves falling,
Privindu-mă în față...	Looking at me ...	Fiorul toamnei în munți:	Autumn thrill in the mountains:
Ochiul Domnului	The God's eye.	Timpul cerbilor...	It's the Stag's hour...
Nisipuri galbene,	Golden sand,	IARNA	WINTER
Vuietul mării sub cer:	The sea's roaming under the sky:	Suier de iarnă,	Whistles of winter,
Imensitate...	Immensity.	Scâncet de plâns... printre brazi:	A weeping call ... of the fir trees:
Lecție de zbor,	Lesson of flying,	Măcel de Crăciun	Christmas massacre.
Cocostârcii scriu cercuri:	The storks draw circles:	Nesfârșitul alb...	The endless whiteness ...
Vara pe ducă	The end of summer.	Urmele jivinelor	The beasts' tracks:
		Caligrafie	Handwriting
		Noapte de iarnă...	Winter midnight ...
		Insomnii de mătase	Silky sleepless
		Cu lună plină.	With full moon.
Traduceri de Horațiu Stamatin			

Serghei COLOȘENCO**DIMITRIE NANU**

(26 octombrie 1873 – 12 februarie 1943)

Poetul și traducătorul Dimitrie Gh. Nanu s-a născut la Câmpulung Muscel la 26 octombrie 1873. Părinții, Gheorghe Nanu și Zoia Hristodos, i-au zis Dimitrie în cinstea martirului numit și „Îzvorătorul de mir”. Dacă s-ar fi născut la altă dată, părinții l-ar fi botezat Stoica. În familia proprietarului de pământ Gheorghe Nanu s-au născut cinci copii. În afara lui Dimitrie, s-au afirmat, în lumea medicală, Constantin Nanu și Ioan Nanu-Muscel.

Cursurile școlii primare le-a urmat în orașul natal, iar la 11 ani a plecat la București, fiind elev la Liceul „Matei Basarab”. Pleacă la Bruxelles de unde se întoarce cu titlul de „Bachelier” (Bacalaureat) în drept. N-a profesat avocatura, în schimb, a fost profesor de limba franceză la Bacău, apoi la Bârlad, unde a predat limba lui Racine la Liceul „Codreanu” și la Școala Normală, între 1 septembrie 1902 și 30 aprilie 1905.

La Bârlad s-a integrat în climatul de creație literară colaborând la revista locală „Paloda literară” (20 ian.-23 dec. 1904, în total douăsprezece numere, ultimul dublu), fiind director de la numărul 3. Revista, cu apariție lunară, și-a propus să scoată „la lumină talentele care în localitate mocnesc în umbră”. Au colaborat, în afara bârlădenilor, Barbu Delavrancea, Cincinat Pavelescu, I.A. Bassarabescu, Al. Gherghel, Elena Văcărescu ș.a.

Tot la Bârlad, împreună cu G. Tutoveanu, Emil Gîrleanu, Ioan Adam, Corneliu Moldovanu și cu Athanasie Mândru, scoate revista „Făt-Frumos”, cu apariție bilunară, între 15 martie 1904 – 15 mai 1906, semnând alături de Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga, Eugen Ionescu, Gheorghe Vîlsan, Artur Gorovei, Elena Farago, Dimitrie Anghel ș.a.

De la Bârlad pleacă la Galați, apoi la București, ocupând diferite funcții în Ministerul Instrucțiunii. Îl regăsim în Bucovina, în județul Bacău, la Agăș, revine în Capitală unde predă limba franceză la Institutul Pompilian, pentru puțină vreme e secretar literar al Teatrului Național din București.

A întreținut cultul prieteniei cu George Tutoveanu, Simion Mehedinți, Emil Gîrleanu, Șt.O. Iosif, Corneliu Moldovanu. Când acesta din urmă s-a supărat pe Emil Gîrleanu, Dimitrie Nanu i-a scris din Dumbrăveni (Botoșani) unde stătea la moșia prințului Leon Ghyska, la 6 martie 1909: „Numai mentalitățile inferioare pot rămâne certate, și te poți certa cu ele – inimile mari, nu”.

Legat suflă de Bârlad, poetul a revenit ori de câte ori a avut ocazia. Astfel, la 3 martie 1908, din inițiativa lui Dimitrie Nanu, Emil Gîrleanu îl invită pe Titu Maiorescu să conferențeze la Cercul Cultural.

Trimeea revistelor literare bârlădene poezii, proză și traduceri. În revista „Graiul Nostru” (1925-1927), de pildă, Dimitrie Nanu a publicat „Pe file de calendar ...”, subintitulate „Cugetările unui singuratic”, din care cităm: „Negru cocoșat și lacom, un izvor de șiretlicuri. Genial și luminos portret al

omului, făcut de Eminescu în cinci cuvinte! Cine nu se recunoaște în el, e numai cel răscumpărat prin sângele lui Hristos” (nr. 1-2-3/1926) și poezia „Talantul”: Ce frumoasă frază / A scris Dumnezeu / Cu linia fină / Din profilul tău // Orice dar al razei / Își găsește drumul: / Trandafir-ntoarce / Soarelui parfumul. // Nu lăsa trândavă / Trainica-ți putere, / Căci răspunderi nu știi / Când ți se va cere...” (nr. 11-12/1926) ș.a.

În 1908, la 28 aprilie, s-a constituit „Societatea Scriitorilor Români”, prim președinte a fost ales Cincinat Pavelescu, iar Dimitrie Nanu a fost inclus în Comitetul de conducere.

Revenea în Câmpulungul natal în perioadele când lipsurile materiale îl doborau. În septembrie 1907 îi scria lui Corneliu Moldovanu, în speranța unui viitor mai roz: „Voi trece în curând prin București [...] fie chiar ca băiat de prăvălie în Lipsani, pentru a putea să-mi plătesc datoriile care mă așteaptă inexorabile”.

A fost apăsător de grijile de zi cu zi dar și de sănătatea șubrezită (tratamente la Techirghiol și o operație la Paris). De aceea nu putea să se aplece prea mult asupra creațiilor sale literare, poeziile și traducerile au fost scrise, cum mărturisește, „printre picăturile vremii abia disponibile”.

A cultivat, totuși, „o lirică meditativă, cu implicații patriotice. În unele poezii se simte o tendință spre patriarhalism și religiozitate”.

În 1913 participă la Campania din Bulgaria și este rănit, trimis în lagărul din Strasund (Germania), unde prizonierii români, căzuți la Turtucaia, țineau șezători, remarcându-se Dimitrie Nanu și Horia Furtună.

Ca locotenent în rezervă ia parte la luptele din primul război mondial, cade prizonier pe frontul de la Cocorășți-Mislea (Prahova), stând captiv timp de 15 luni.

Reîntors la viața literară, colaborează cu versuri la revistele vremii: **Convorbiri literare**, **Scrișul nostru**, **Adevărul ilustrat**, **Sburătorul**, **Sămănătorul**, **Convorbiri critice**, **Lumea ilustrată** ș.a. semnând cu pseudonimele D.N.; Alesy; L. Lys; Mariu; Nagedum ș.a.

A debutat cu poezia „Lacrimi de toamnă” în revista „Mugurul”, nr. 5 / 1889, elev fiind la București. Primul volum de versuri, **Nocturne**, apare în 1900, la Editura Alcalay din capitală, 226 pag. în Biblioteca „Steaua Polară”. Urmează în 1906 „**La focul rampei**” apărut la Bârlad, Tipografia C.D. Lupașcu. În 1914, la Editura „Flacăra” din București, volumul „**Ispitirea de pe munte**”. În 1933 la „Cartea Românească” apare volumul „**Poezii**”. Traduce mult din Fr. Copée, Corneille, Lev Tolstoi, Conan Doyle, Racine, Selma Lagerlöf, M. Renard, W. Shakespeare, Elena Văcărescu ș.a.

În 1928 Teatrul Național din București pune în scenă (februarie) piesa „Lorenzaccio” a lui Alfred de Musset, tradusă de Dimitrie Nanu, în regia lui Soare Z. Soare, cu Maria Ventura în rolul principal.

În 1932 primește Premiul SOCEC pentru poezie, iar în 1937 Premiul Național pentru poezie.

Despre poet au scris G. Călinescu: „Versificator experimentat, merituos traducător al lui Corneille și al lui Racine, Dimitrie Nanu cade uneori în acele clipe de lazare (destindere) și de singurătate demnă care dau poeziilor celor mai arizi acorduri memorabile” și Cincinat Pavelescu: „În poezie admir perfecția lapidară și cam rece a lui M. Codreanu, adâncă filozofie a lui D. Nanu și clasicismul realizat definitiv de C. Moldovanu”.

Fostul său elev de la Liceul „Codreanu”, din Bârlad, I.Gr. Oprișan, se destăinuie în revista „Graiul Nostru”, anul II, nr. 11-12 / noiembr.-decembr. 1926: „sunt douăzeci și trei de ani de când l-am cunoscut. Pe atunci avea aceeași privire gravă care sfredește depărtările și cearcă să răzbată adâncimile vieții”.

Cu D. Nanu fostul elev s-a întâlnit „între zăbrelele captivității germane”. Apoi la Ministerul Industriei unde poetul a fost bibliotecar: „Aici abia am intrat în visteria inimii lui. Până atunci știam că Nanu este o grădină bine înflorită, dar nu intrasem niciodată întrânsa [...] De la elevul prizărit de acum douăzeci de ani pe care mă cinstise cu gradul de * cestor peste rândul întâi de bănci*, de la camaradul plouat și zgribulit din lagărele unde mă iniția cu răbdare și dragoste asupra tainelor artei, am ajuns într-o zi – de ce n-aș spune că ziua aceea a fost cea mai frumoasă din viață – când am încheiat o prietenie pe care am sfîșit-o amândoi la picioarele lui Crist cel răstignit”.

Un alt prieten al poetului a fost Victor Eftimiu, care în „Portrete și amintiri” scrie că Dimitrie Nanu este „singurul dintre laureații premiului național care n-a intrigat pentru obținerea acestei supreme recompense, singurul care a fost surprins aflând că i s-a decernat”.

Mai departe, același Victor Eftimiu redă două întâmplări nostime din viața lui Dimitrie Nanu, dezvăluind o altă latură a blândului poet, „în al cărui cap demonic luceau doi ochi de îngerească uimire și candoare”.

„Plecase, în tinerețe, spre Bruxelles.

În inima Belgiei, ajungând într-o gară impresionantă, s-a dat jos din tren și s-a oprit cincisprezece zile acolo. Localitatea l-a cam decepționat; auzise atâtea minuni despre Bruxelles și nu găsea decât un orașel ca oricare altul.

A șaisprezecea zi, uitând să se dea jos din tramvaiul pe care-l lua de mai multe ori pe zi, s-a pomenit, după vreo douăzeci de minute, în centrul unui oraș superb, cu străzi largi, cu palate monumentale, cu șiruri de lămpi electrice luminând o neobișnuită forfoteală de lume.

-Ce oraș e ăsta? întrebă Nanu buimăcit.

-Bruxelles, parbleu! (zău), îi răspunse conductorul tramvaiului, măsurându-l din cap până-n picioare.

Bietul Nanu locuise două săptămâni într-un târgușor belgian din apropierea capitalei, convins că se află la Bruxelles.

*

Dimitrie Nanu și-a luat bagajele și s-a mutat într-un hotel modest din Bruxelles. S-a spălat repede și a pornit pe jos să viziteze orașul. Când să se reîntoarcă, uită și numele hotelului și strada. Ce era de făcut?

Își aducea aminte numai atât: locuința lui se afla pe una din străzile laterale, perpendiculare pe bulevard. Bulevardul nu-i fu greu să-l găsească. Luă pe rând micile străzi paralele, oprindu-se la fiecare hotel:

-Mă rog, n-a sosit astă-seară la dvs. un român, Dimitrie Nanu? Un domn așa și pe dincolo? Întreba el pe portar sau pe însuși patronul.

-Nu, domnule.

Și bietul poet bătu mai multe străzi, iscodi câteva zeci de hoteluri, până când, în sfârșit nimeri.

-Mă rog, nu șade la dvs. un pasager român, Dimitrie Nanu, care a venit astă-seară? Un domn așa și pe dincolo?

-Parbleu, îi răspunse hotelierul care-l recunoscuse, nu ești dumneata?!”

*

În medalionul făcut lui Dimitrie Nanu în „Valori spirituale tutovene”, vol. IV, Traian Nicola îl descrie pe poet că „era de statură mică, cu mers iute. Avea ochii adânci și neîncredători sub sprâncenele îndreptate spre tample”.

Părăsește această lume la 12 februarie 1943, la Câmpulung Muscel, plin de amărăciune și în aceeași sărăcie pe care a cunoscut-o din tinerețe”.

EVENIMENT REBUSIST

În zilele de 16 și 17 iunie a.c. a avut loc Consfătuirea rebusistă, ediția I, intitulată „Casa rebusiștilor”, pe Valea Oituzului, din inițiativa lui Lucian Stăncescu, la casa de vacanță a familiei Măndița și Serghei Coloșenco.

Au participat rebusiști din Bârlad (Ionel Șerban, Dorin Prodan, Costel Filiuță, Liviu Borș, Costică Ispir), din Brăila (Mihai Frunză și Ștefan Ciocianu) și ziaristul Ion Moraru de la „Expres Onești”.

Au avut loc discuții despre situația actuală a rebusului, un concurs de compunere soldat cu premii în cărți și cupe și s-au oferit diplome de participare.

Duminică s-a definit (în comun) o grilă, iar careul va apărea în suplimentul „Labirint”, editat de „Academia bârlădeană”.

Florian PRICOP, Ionel ICHIM,
doi dintre participanți

Emil Neagu

Romulus Cioflec – în corespondență și mărturii

Este clar. Timpul nu mai are răbdare, ca să-l parafrazăm pe Marin Preda. Timpul se comprimă pînă la uitare și nostalgia se întoarce la sursele ei. În graba de azi trecutul e doar pasager în memorie.

La vremea lui, Romulus Cioflec (1882 - 1955) era un scriitor apreciat, deși opera sa însumează puține titluri:

- 1907 – volumul de nuvele „Doamne, ajută-ne” menționat în fugă de G. Călinescu în „Istoria...” sa;
- 1920 – volumul de nuvele „Lacrimi călătoare” – ed. Viața Românească – Iași,
- 1931 – „Cutreierând Spania. Impresii de călătorie” – Biblioteca „Dimineața”, „Sub soarele polar” (note de călătorie);
- 1937 – Romanul „Vârtejul” – premiat de Academia Română cu premiul „I. Heliade Rădulescu”;
- 1942 – Volumul de nuvele „Românii din secuime”;
- 1943 – Romanul „Pe urmele destinului”;
- 1947 – Începe să scrie romanul „Boierul” – apărut postum.

Evident, bibliografia lui R. Cioflec nu este spectaculoasă, dar perfect înscrisă în problematica ardelenescă dinainte și de după Marea Unire.

Romulus Cioflec scrie ca Ioan Slavici, Agârbiceanu, Pavel Dan etc. – deci în spiritul unei tradiții.

Noutatea sa este „romanul document” – „Pe urmele destinului”.

Opera nu poate fi ruptă de experiența de viață a scriitorului și nici de acumulările filozofico-estetice dobândite.

Romulus Cioflec scrie într-un mediu semănătoristopoporanist dar rămîne el – însuși având în spate tragica experiență de viață a familiei sale, fiind implicat în ea total.

Viața sa e vie, adeseori crudă, o luptă pe muchie de cuțit. Tot scrisul său este expresia acestei realități.

Correspondența sa cu scriitorii epocii întregeste imaginea lecturii cărților sale.

Întâlnirea cu Panait Istrati a fost hotărătoare.

Romain Rolland, într-un articol publicat în „Europe”, îl numea pe Panait Istrati „un Gorki balcanic”, scriitor pe care îl întâlnise în 1927 la Moscova, după cum mărturisește scriitorul grec Nikos Kazantzakis în amintirile sale.

Panait Istrati se întorsese în țară și vizitase Baldovinești și Valea Jiului.

Atunci l-a cunoscut Romulus Cioflec pe Panait Istrati pentru că fotografii de epocă îi înfățișează pe cei doi în straie minerești ținând în mâini lămpașe de mină.

Scrisorile lui P. Istrati anticipează o evoluție spectaculoasă a lui R. Cioflec.

Îi scria de la Mănăstirea Neamț la 1 noiembrie 1932 impresionat de nuvelele sale promițând să traducă în franceză „Divorțul”, „o mică capodoperă a cărei frumusețe vine din disonanță”.

Panait Istrati găsește în scrisul lui Romulus Cioflec „o așa de mare veșnicie”.

Într-o altă scrisoare (datată – 10 dec. 1932) îl anunță că lucrează la traducerea „Divorțului”, dar se teme de o anumită reticență a mediului academic de la revista „Europe”, unde

urma să apară.

Îl previne că la primul concert de la Geneva și Stravinski a fost huiduit, cunoscând apoi o recunoaștere generală.

Fără îndoială comparația lui Panait Istrati este forțată; rămîne însă intuiția unei mari nuvele în care articularea perfectă a episoadelor cu mijloace lingvistice vine drămuț, fără abuz de analiză aducând în lumină secvențe de viață rurală reale și, mai ales, memorabile.

A rămas incertă publicarea nuvelei în „Europe” dar a făcut senzație în volumul „Românii din secuime” cu titlul schimbat „Trei aldămașe”.

Romulus Cioflec mărturisește că la insistențele lui Emanoil Bucuța, director literar la editura „Casa Școalelor”, va tipări în 1942 „Românii din secuime”: Omul (E. B.) ținea să aibă în biblioteca sa „Cartea satului” și icoane din viața satelor românești din secuime, după cum avusese, de pildă, de la Liviu Rebreanu, icoane din nordul românesc al Ardealului, în – „Pe Someș” (Prefața la „Trei aldămașe”).

Titlul „Românii din secuime” a fost stabilit de Nicolae Iorga, care a străbătut la pas satele cu locuitori români.

Există mărturii că Nicolae Iorga a trecut și prin Araci, satul de obârșie al lui Romulus Cioflec.

O colaborare fructuoasă în tinerețe are cu revistele „Semănătorul” și „Viața literară”, în care a fost găzduit de N. Iorga și Ilarie Chendi.

Sunt nuvele și schițe „din tinerețea mea grăbită, ca a tuturor scriitorilor” (Prefața citată).

Scriitorul se dezice de acele scrieri, dar recunoaște meritul directorilor de a-l încuraja: „Lasă că lipsa lor de îngăduință putea să fie fatală chiar activității mele literare” (Ibid.).

Colaborarea cu „Viața Românească” începe anevoios.

Poporanismul „Vieții Românești” era mai articulat doctrinar decât semănătorismul. Era altceva.

„Viața Românească” avea o doctrină politică (C. Stere) și una literară (G. Ibrăileanu).

Era și o diferență valorică prin componența redacțiilor în favoarea „Vieții Românești”.

Romulus Cioflec mărturisește că prin 1906 sau 1907 trimisese la „Viața Românească” o nuvelă, „la îndemnul lui G. Topîrceanu, secretarul ei de atunci”.

După câteva săptămâni a primit o carte poștală de la C. Stere cu un răspuns tranșant: „De la dumneata așteptăm ceva mai bun”.

Romulus Cioflec era convins că Stere voia să se debaraseze de el și era supărat și descurajat pînă la a abandona literatura.

La scurt timp s-a întâlnit din nou cu Topîrceanu care se mira că n-a mai trimis nimic și spunea că la „Viața Românească” au fost respinși și scriitori consacrați ca Brătescu – Voinești sau G. Galaction.

Romulus Cioflec reia colaborarea la revista ieșeană cu „Domnuț Ghiță”, care „a plăcut tuturor” cum a precizat Topîrceanu într-o carte poștală.

„Supărarea mea pe Stere s-a topit și a crescut în loc ceva înțelepciune și modestie”, precizează Romulus Cioflec.

Și tot în „Prefață” adaogă că „Oarecare îngăduință este deci

bună cu scriitorii tineri sensibili, grăbiți și adesea încrezuți”.

Colaborarea cu revista și chiar cu editura „Viața Românească” va continua.

Era apreciat de G. Ibrăileanu, chiar dificil și exigent cum era, iar legăturile sale s-au extins în plan personal.

Mihail Sadoveanu l-a propus pentru premiul Academiei Române cu romanul „Vîrtejul”.

O parte din corespondența lui Romulus Cioflec accesibilă încă prin 1970 prin bunăvoința părintelui Nistor din Araci s-a deteriorat după decesul său.

S-au păstrat scrisorile din arhiva familiei, la București.

Rămâne valabilă afirmația lui Perpessicius că „... totul în creația lui Romulus Cioflec ar merita acea <dizertație> pe care critica literată întârzie să i-o consacre. Dar pe care Panait Istrati ar fi redactat-o cu îndreptățitul entuziasm al convingerii și al profețiilor sale confirmate” (Vezi – Romulus Cioflec, romancier realist).

Relația lui Romulus Cioflec cu Moldova (și de peste Prut), este evidentă din volumul de memorii „Pe urmele Basarabiei”, reeditat în 1992 la Chișinău.

Ea este și mai explicită într-o mărturisire consemnată de Valter Donea în „Adevărul literar și artistic” (1993) referitoare la „Viața Românească”, după publicarea nuvelei „Domnu' Ghiță”: „De atunci am rămas legat de toți cei din cenaclul revistei ieșene.

Trecînd profesor la Pomârla, am cunoscut mănăstirile nemțene și m-am legat și mai mult de Moldova. Am cunoscut pe Mihail Sadoveanu, pe Frunză, pe I. Mironescu, pe Demostene Botez, pe G. Ibrăileanu, pe M. Sevastos.

Apoi, o prietenie caldă m-a legat de D. D. Păstrășcanu. Privind în urmă și în juru-mi, constat că am fost și am rămas legat de moldoveni.

De aceea mă mândresc a spune că pot fi numit – prietenul Moldovei și-al moldovenilor”.

Petruța CHIRIAC

Violența și oportunismul... sau reșezarea scaunelor pe Titanic

După unele informații, de la o vreme, deprinși a nu mai respecta nici noțiunile vitale, cum ar fi noțiunea de „muncă”, aceasta fiind bine cultivată, după cum știm, încă din perioade mai vechi și mai noi, de onorabili dascăli, ne rupem din timpul expres, ce se așterne pe lipsa răspunderii, în fața unor asemenea probleme, și urmărim, spre cunoaștere, conform modei mai noi a formalismului politic, zecile de reportaje ori documentare cu subiecte antinaziste, de exemplu, sau de altă natură.

Era firesc, după o întregire pașnică a spiritului german, acum două decenii și o provocare a revizuirii economiilor, pe întreg mapamondul, ca, pe mai noile ecrane ale televizoarelor și pe bloguri, cu o manie a vitezei, greu de imaginat, să apară cu totul alte probleme.

Dar noi, pentru că, vorba distinsului „motto” al Dilemei, suntem vechi, domnule, și auzim adeseori, fie între colegi, pe stradă, ori în școli, sau pur și simplu în jurul nostru, de la oameni, ce încă mai muncesc, despre oportunism în formula: „tinerii sunt, astăzi, mai oportuniști decât oricând”, ori mai rău, politicianul „X” aflat la granițele țării noastre, e asemenea, ne-am gândit să readucem aici, în viu grai, o întrebare, aflată, după cum se vede, în mintea multor colegi maturi: „Dar de ce să fie tocmai tinerii oportuniști? N-au ei un ideal?”

A, nu! Am spus eu. Dacă e vorba de aceștia, atunci va trebui să le cunoaștem mai bine problemele politice și cauza ce poate duce sau i-ar putea aduce spre acest fenomen.

Ei, dar a trebuit să mă duc mai întâi la dicționar și apoi să-mi permit o relaționare logică pentru care abundă azi știrile, aiurea, și poate fără nici un temei, sau într-o goană concurențială, ce te poate deruta.

Și mă edific, pentru a mă dumiri, cum e cu fenomenul experiențelor sociale, perimate de curând, și care pot fi cauzele formulei în circulație, zicându-mi eu că un oportunism, astăzi, nu poate exista decât în limita individuală a unui caracter, și nicidecum al unui grup sau al unei formațiuni colective.

Dar în capitalism, poți alege. Pentru că, una e să primești educație în familie, ori alături de educatorul ce te însoțea în tranșul școlii, cu bombele pe deasupra capului, și alta e când pâinea caldă se află pe masa de acasă.

Deci, „oportun” înseamnă să procedezi „la momentul potrivit” sau „într-un moment favorabil”, ca individ ori participant al unei comunități sociale.

Da, „într-un moment favorabil” aș zice că situația extinsă la o scară cu tendință formalistă și cu un slogan financiar periculos de tipul „scopul scuză mijloacele”, poate degenera într-o extremă, cu toate scuzele de rigoare, de necontrolat.

Aderarea la libertatea de expresie, obținută în 1989, în problemele ei fundamental sociale, să fi dus, cu atâta rapiditate, la nașterea acestui nou fenomen, la noi, fără ca țara să aibă o reacție, mai apoi?

Și de-a lungul a 20 de ani să nu se fi putut ști dacă respectivul fenomen, cu atâtea varii aspecte: atentate, revolte la noi, manifestații în „Piața Universității”, a preocupat sau nu țările din Uniunea Europeană?

Aflăm pe toate ecranele și blogurile sociale că, de fapt, și, probabil „de jure”, Europa ar fi acel factor de echilibru între cele două superputeri: America de Nord și Continentul Asiei de Sud.

Oare să nu existe o jenă din partea marii și distinsei noastre intelectualități, după unii „egolatră și suficientă”, după alții, situată pe poziții civice, după 1989 (a nu se citi cinice) în a recepta rezolvările de viitor, aspru taxate de omul simplu și lăsate mereu în seama mediei?

Nu știu de ce îmi vine în minte și acum, ascultând unele discursuri politice, imaginea acelui pluton de ostași, dintr-o perioadă de conflict interbelic, obligată să rădă în fața comandantului nazist, și, părăndu-i-se acestuia oportun, să fie mai apoi secerată cu mitralierele până la unu.

V-ar plăcea un asemenea oportunism?

G h e o r g h e BOSTACA s-a născut la 10 aprilie 1951, în Bârlad. Este absolvent al Institutului Politehnic „Gheorghe Asachi” din Iași, Facultatea de Industrie Ușoară,

doctor în științe tehnice.

Autor a peste 50 de titluri de publicistică științifică.

Are publicate 7 plachete de versuri și proză din care enumerăm: „Din istoria și asediile unui războinic”, „Confesiunile unui trecător”, „(t)Traume”, „Despre” și „Z”.

Semnalăm „debutul” poetului Gheorghe Gh. Bostaca în revista „Academia bârlădeană” cu un mănunchi de poezii și de proze de idei.

Iubirea pe dale

Prin ochi,
A curs o lume
În suflet.
Și ultima clipă a zilei
A rămas
Ca o amintire limpede
Pe o geană
Pentru a fugi
Cu cristalele
Unei lacrimi
În roua dimineții.

Recunoștință

Născut
Captiv, într-o fortăreață,
De niciunde,
După plecare,
Rătăcind perpetuu,
Am visat,
Totdeauna,
Să mă întorc,
Ca să rămân.
Și să sărut,
Cu o tandrețe neștiută,
De nimeni, zi de zi,
Fiecare piatră
Ce mi-a cernut
Eul
În mod crud,
Rece,
Neutru.

.....

Și așa
Am ajuns,
Niciunde.

.....

Și totuși....
Născut
Captiv, într-o fortăreață
De niciunde,
.....

Doina TEODORU-GAVRILIU

Piramide ninse

Cuminți sau rebele
Gândurile mele-s
Aripi călătoare,
Prin nori de ninsoare.
Sub albe hlămide,
Brazi ca piramide
Strălucesc albastru
Spre palidul astru.

Solitari, târzii,
Țurțuri străvezii
Plâng legați de-uluze
Ziua ce se duce.
Alta se va naște
(Soarele-o va paște)
Viața aducând-o
Ori moartea plângând-o.

Între ele două,
Ori în amândouă,
Sub noroc de stele
Sau destine rele,
Toți avem în față
Viață după viață,
Clipe necuprinse,
Piramide ninse.

Vasile FETESCU

Ființa dragostei

Ești mugur de imanență
Trezit în zori de-adolescență,
Ești fericirea împlinită
Și totală
Țesută de alambicată îmbinare
Astrală
Ești miracolul ancestral,
Transmis prin necunoscut
Transcendental.
Ești dulce amăgitor
Și amar
Cu inima arsă
De jar.
Ești durere în suflet
Nemăsurată
Când oarba încredere-i
Trădată.
Ești viața în veșnic
Tumult
Ești toate acestea
Și mai mult.

Poesis

Teodor OANCA

Rondel de vară

E soarele pe boltă-n scăpătat,
Sau cum se zice altfel „la chindie”,
Ne tragem către sat robiți de glie
După atâta muncă la săpat.

O zi de trudă nu ne-a alungat
Speranța în recolta ce-o să fie,
E soarele pe boltă-n scăpătat,
Sau cum se zice altfel „la chindie”.

Cu greu ne ducem traiu-mpovărat
În satul copleșit de sărăcie
Și doar cu soarele-n devălmășie
Mai stăpânim ce Dumnezeu ne-a dat.
E soarele pe boltă-n scăpătat...

Rafael-Tudor LUPASCU

Oriunde m-aș afla

Oriunde m-aș afla,
Pentru mine România este o lume,
Este lumea mea.

În România am spus pentru prima dată
Cuvântul „mamă” și cuvntul „tată”.
Aici am ătat să scriu și să citesc,
Tot aici am început să iubesc.

Și tot în acest colț de lume
Ce se numește România,
Am avut bucuria
Să cunosc două ființe minunate,
Bunicuțele mele neuitate.

Dar cum aș putea să uit
Cât de mult m-au iubit?
Deseori mă gândesc la ele,
Știind că o parte din viața lor
Au așezat-o la temelie copilărie mele.
Pentru mine vor rămâne mereu
Icoane vii ale sufletului meu.

Oricât de mult aș vrea,
Acum nu pot.
Dar va veni și ziua
Când mă voi întoarce
În România
De tot.

Oriunde m-aș afla,
Mă gândesc la tine, țara mea,
Te port în suflet și în gând
Și, uneori, de dorul tău
Adorm plângând.

Oriunde m-aș afla
Și pe unde –aș poposi,
Nu te pot uita.
Viața întreagă
Mereu te voi iubi,
Țara mea dragă!

Gheorghe CLAPA

Școala cu clasele I-VII, nr. 4, „Tudor Pamfile”

Pe locul unde se află astăzi frumoasa clădire a Școlii cu clasele I-VIII nr. 4 „Tudor Pamfile” Bârlad, în secolul al XIX-lea și chiar în primul pătrar al secolului al XX-lea, se găsea un teren viran, unde zburdau copiii de prin împrejurimi și unde buruienile creșteau din belșug. Dar înființarea acestei școli este strâns legată de biserica Vovidenia. La data de 7 noiembrie 1856, în chiliile acestei biserici s-au desfășurat primele lecții ale elevilor de clasa I, sub conducerea învățătoarei Zoe Evolschi.

În fiecare an următor s-au adăugat și clasele a II-a, a III-a, a IV-a, așa încât în anul 1860 școala avea patru clase. În anul 1863 se înființează și clasa a V-a. În tot acest interval de timp (1856-1863), numărul claselor mărindu-se, directoarea școlii a făcut numeroase demersuri, trimițând adrese atât conducerii Obștei, cât și Ministerului de Culte și Instrucțiune pentru găsirea unui local corespunzător, chiliile devenind neîncăpătoare pentru desfășurarea activităților școlare. Și astfel școala se mută în diferite locuri despre a căror situație în oraș arhivele nu pomenesc. Această situație a durat până în anul 1864, denumirea școlii fiind „Școala de fete nr. 1”.

În *Monitorul Oficial al Moldovei* nr. 41 din 22 februarie 1862 se anunța că răposatul Ștefan Dobranici, prin testamentul său publicat, lasă soției sale ca uzufruct casele, cu condiția ca, după moartea ei, acestea să rămână proprietate perpetuă pentru Școala de fete nr. 1. La 20 iunie 1864, trăind încă Ecaterina Dobranici, Epitropia orașului Bârlad răscumpără drepturile de uzufruct pe care-1 avea aceasta prin testament, cu prețul de 450 de galbeni. În acest fel, casele au rămas proprietate definitivă a școlii, conform Testamentului lui Ștefan Dobranici. Școala se mută în localul respectiv la 25 august 1865.

După anul 1900, întâlnim printre învățătoarele școlii pe Zoe Ionescu (prin căsătorie Tutoveanu), soția distinsului poet George Tutoveanu, care va fi prima directoare a școlii în localul actual (1929).

În anul 1925, primar al orașului fiind învățătorul Ion Bontaș, se pune piatra fundamentală a clădirii actuale. Au fost de față autoritățile locale, cadre didactice, numeroși cetățeni. Începând cu data de 10 noiembrie 1927, aici își desfășurau activitatea două școli: Școala de fete nr. 1, la etaj și Școala de băieți nr. 4, la parter. Despre activitatea acesteia din urmă, arhivele sunt sărace în documente. Totuși, din relatările unor foste cadre didactice, s-a reușit alcătuirea unui istoric, dar nu de la înființare, ci de atunci când școala a funcționat într-un local din strada Dragoș- Vodă, în spatele clădirii Școlii nr. 1 „Iorgu Radu”.

Dintre directorii școlii în acea perioadă amintim pe Olga Zuzula (Până în 1944), Ecaterina Tătara, Iuliana Maloman, Margareta Dimitriu la Școala de fete și Vasile Căuia, Ioan Chicoș, Gheorghe Dănilă la Școala de băieți.

În 1954 școala s-a mixtat și a avut ca directori pe Elena Bleoju, Benedict Goldsfarb, Popa Ion, Panainte Dumitriu. De la 1 ianuarie 1959 și până la 1 septembrie 1961 s-a numit Școala de 4 ani nr. 5 iar între 1 septembrie 1961 și 1 septembrie 1964 școala de 4 ani nr. 4 pentru ca începând cu 1 septembrie 1964 să devină Școala de 8 ani nr. 4.

Clădirea școlii a avut mult de suferit, cutremurele din 1940 și 1977 punându-și cu pregnanță amprenta asupra acesteia, propunându-se chiar demolarea. Prin efortul cadrelor didactice și al autorităților, s-a reușit efectuarea lucrărilor de consolidare, în 1977-1978, dar în special în perioada 1992-1999.

În 1996, Inspectoratul Școlar Județean Vaslui a aprobat înscrierea pe frontispiciul școlii a numelui marelui folclorist și etnograf Tudor Pamfile, unul dintre întemeietorii Academiei Bârlădene.

Din pulberea de cretă atâtor ani și ani, răbojul amintirii a înscris nemuritoare nume de dascăli care, asemenea domnului Trandafir, au împărțit lumina din cărți. Alături de cei menționați mai înainte, se pot adăuga nume binecunoscute pe aceste meleaguri tutovene: Eufrosina Bălășescu, Ana Neagoe, Profira Portoșescu, Ecaterina Tătara, Ioan Tuchilă, Constantin Pârvu, Constantin Toporaș, Ion Tarază, Matei Dobrovici, Ștefan Toporaș, Emilia Popescu, Sîrbu Elisabeta, Moise Constantin, Juverdeanu Cezar, Teletin Ecaterina, Chelaru Virgil, Galan Cicerone, Marin Maria, Cristian Ghiță, Pintilii Violeta, Zota Elena, Fulger Grigorina, Bogos Cecilia, Iftene Gherghina, Ambăraș Viorica, Durchii Gabriela, Bolea Octavian, Zota Petru, Dîlcu Iordache, Botez Ioan, Ioniță Violeta, Iatan Eugenia, Balmuș Anton, Florența Corneliu și mulți, mulți alții.

Cum să măsurăm și să contabilizăm dăruirea, pasiunea, sufletul și sănătatea acestor dascăli, toate puse în slujba copiilor acestei școli? Putem spune că satisfacțiile le-au trăit treptat, pe parcursul vieții, prin aprecierile și mulțumirile pe care le-au primit de la cei care au fost elevii Școlii nr. 4: scriitorii Alexandru Vlahuță, Virgil Duda, Mircea Coloșenco, Serghei Coloșenco, Vasilian Doboș, Mihai Sultana Vicol; profesorii Corodescu Gheorghe, Elena Monu, Vizureanu Petrică, Mardare Cristinel, Mardare Eugen, Oltea Rășcanu Gramaticu, Arnăutu Nicoleta, Păiș Mihaela, Darabană Veronica, Iosipescu Toni, Mancaș Ioan, Chelaru Virgil, Ioniță Violeta, Dascălu Paula, Pruteanu Evelina, Milea Viorel, Racoviță Denisa, Florența Corneliu; inginerii Constantin Constantinescu, Perac Adrian, Gușgan Valentin, Chipere Viorel, Pricop Florian, Popa Valeriu; pictorul Corneliu Vasilescu; preoții Ciochină Nicolae și Mirciu Valeriu.

În prezent, Școala cu clasele I-VIII nr. 4 « Tudor Pamfile » dispune de 8 săli de clasă, un laborator multifuncțional și o mini sală de sport, în care își desfășoară activitatea 134 de preșcolari și elevi, pregătiți de 24 cadre didactice care, cu har pedagogic, pasiune și devotament, le dau cunoștințe, putere, încredere și speranță.

Toate spațiile dispun de mobilier nou, procurat în ultimii ani, de mijloace moderne de învățământ, există Internet în toate clasele, putând fi folosit calculatorul la fiecare lecție pentru modernizarea procesului de predare-învățare. Revista școlii, „Primii pași”, ajunsă la nr. 20, încearcă să fie o cronică a faptelor acelora care și-au legat destinele de evoluția școlii dar și o posibilitate de afirmare a elevilor de astăzi pe drumul împlinirii depline a personalității lor.

Sub deviza „O școală pentru toți, o șansă pentru fiecare”, Școala cu clasele I-VIII nr. 4 „Tudor Pamfile” se vrea o punte între trecutul valoros și prezentul dornic de afirmare.

Testamente și dispoziții testamentare privind școlile din Moldova

Referatul întocmit de către șeful secției I din cadrul Departamentului Culturii și Instrucțiunii Publice, la 5 februarie 1859, înregistrează 11 testamente, legate (dispoziții testamentare), declarații, prin care sunt făcute diverse danii școlilor din Bârlad, Iași, Galați, Odobești, Nicorești, Botoșani, Hârlău, Hudești și Dorohoi. Referatul oferă informații despre testamentele lui Neculai Roșca Codreanu, de altfel publicat,¹ și a negustorului bârlădean Ioan Georgiu, ultimul oferind și informații de ordin economic, prin atestarea morii de vânt și a unei velnițe pentru producerea rachiului. Redăm în continuare documentul menționat. Observăm orientarea proprietarilor înstăriți ai vremii și către școală, pentru care au făcut sacrificii bănești.

Referatu

Secsia I^a

1859 februarie 5 zile

Spre îndeplinirea rezoluți(e)i Onor(atei) Camire, pusă pe raportul Comitetului de Inspecție a Scoalei Publice din Bârladu, N° 20, subscrisulu cu supunere răspunde Onor(atei) Camire următoarea lămurire despre toate dăruirile ce sunt făcute scoalelor până acumu:

1) După testamentul răpos(atului) Nicolae Roșca Codreanu din 30 Ianuarie 1854, suntu a se lua 8000 #², din care 6000 # urmează a se răspunde la 1861, cu dobânda cuvenită de către epitropii testamentari pentru înființarea unei scoli de fete în târgul Bârladu, iar 2000 # meniți pentru scoala de băieți din acelu târgu, urmându ca din venitul acestei sumi să se ție doi profesori, unulu de limba franceză și altulu de limba italiană; legatul din urmă, deși urma după testamentu a se răspunde deîndată, însă nici până acumu s-a încăsuitu; spre acestu sfârșitu s-a făcut directă poftire în repetate rânduri epitropilor testamentari D(omnii)lor sale, logofătulu Răducanu Roseti, (...) Costac(h)e Negre și D. Emanoilu Costin, carii nevroindu măcar a răspunde, Ministeriul s-a văzut silit a mijloci către acelu din lăuntru,³ prin adresa N° 5204, din 19 iunie 1858, pentru ai îndatori întru a răspunde acumu legatul de 2000 # și a da știință despre modulu cu care se administrează suma de 6000 #, rezultatulu însă a unei asemenea mijlociri nici până acumu s-a primitu.

2) După testamentul răpos(atului) neguțitoriu Ioan Georgiu, din 5 iulie 1858, suntu a se lua totu pentru scoala publică din Bârladu, o moară de vântu no(u)ă, pe locu cu besmănu a moșiei târgului Bârladu și o velniță cu două căldări mari de făcutu rac(h)iu și toată pojijia ce este de față și este pentru trebuința velniței și una sută galbini bani în ahtu. În acestu obiectu s-a scrisu Comitetului de inspecție a scoalei publice din Bârlad, prin oficiulu N° 10736, din 13 Octomvrie 1858, de a regula înc(h)ipuirea arătatelor acarete prin mezzatu publicu și punerea sutei de galbini la dobândă, pentru ca prin aceste venituri să se poată întâmpina osebite c(h)eltuiei a scoalelor din Bârladu. Asupra acestui oficiu, zisulu comitet prin raportul N° 10, răspunde că mezzatulu pentru înc(h)irierea

citaelor acarete neputându-se săvârși (...) la 17, 18 și 19 a curente, giudecătoria ținutală a publicatu un altu mezzatu în termen de 40 zile.

3) După testamentulu răpos(atului) comis Hristea Harisiade, făcutu la Paris, la 5 Aprilie 1856 și publicatu prin adaosul

Buletinului, sub N° 31, din 21 Aprilie 1857, se hărăzește scoalei publice din Eași 1000 #, care să se numere sub adeverința sămeșiei. Epitropulu și esecutorulu testamentului este D(umnea)lui Stefan Țoța. Cvestia se mărginește până acumu în aceea că s-a însărcinatu pe vec(h)ilul din capitală, D(umnea)lui Iancu Corjescu, de a reclama suma legatului îndoită, așa precum de la orânduirea epitropiei casei răpos(atului) Haristade - a trecutu mai bine de un an și ea încă n-a răspunsu legatulu, încātu după § 844 din Codul Civil, zisa epitropie este datoare a răspunde legatulu îndoit.

4) Prin testamentul răpos(atului) Aga N. Negroponti, de pe care se păstrează copie legalizată sub N° 187, de giudecătoria ținut(ului) Eașii, Secsia I^a, se hărăzește Epitropiei Scoalelor, pentru elevii săraci 500 #. Acestu legatu după știința dată de vec(h)ilulu din capitală prin raportul N° 100, din 15 septem(brie) 1858, s-a slobozit de către Epitropia casei răpos(atului) Negroponti Societăței de încurajarea junimei la învățătură. Această arbitrară dispoziție Ministeriulu a răspuns N°, către giudecătoria de Eași, Secsia I^a, scriindu și vec(h)ilulu din capitală de a reclama îndeplinirea § 844, din Codul Civil.

5) Prin testamentulu răpos(atului) Antonie Negroponti, publicatu prin adaosulu Foaei Oficiale, N° 39 din 1858, se lasă pentru scoala publică din Galați 100 #. În această privire giudecătoria ținut(ului) Covurlui prin adresa N° 2549, din 25 Octomvrie, a arătat că până la rânduirea unor alți epitropi în locul D(omnii)lor sale, post(elnicul) P. Avramovi și post(elnicul) I. Fotea, carii s-au dimisionatu, banii câți s-au primitu din veniturile moșiei răpos(atului), vor sta în depositulu seu, fără a se pute(a) despoza de ei. La care adresă s-a răspunsu că la slobozirea banilor să se aducă din veniturile moșiilor și alte proprietăți a răpos(atului) A(ntonie) Negroponti, se aibă în vederea opri legatulu lăsatu scoalelor și al trimite acestui Ministeriu.

6) Îmbele scoale de băieți și fete din Odobesti sântu înzăstrate cu averea răpos(atului) Spiridon Gârneață, care de către epitropii tetamentari a răpos(atului) s-au cedatu în anul 1855 și care se alcătuiește din osebite fonduri și anume: din niște părți de moșie pe care s-a regulatu a se stâlpi și a se catagrafia, din două locuri sterpe, din no(ă) dug(h)ene și niște vii, care s-au înc(h)irietu și productu unu anualu venitu de 6550 lei și din suma 30049 lei și 22 parale, ce cu sinete are a lua răpos(atul) de pe la osebite fețe. Din aceasta s-au împlinitu până acumu 7766 lei și 17 parale, din care 3337 stau în păstrarea Comiteului de inspecție și 3888 lei și 17 parale s-au opritu de revizorulu, sardar(ul) Iancu Pavlovu. Osebitu de această sumă împlinită, mai este a se încăsui 10557 lei de la D(umnea)lui Hagi Nițulu, pentru a căroră îndeustulare s-au scosu în

vânzare unu hanu a datornicului în termenul de șase luni de către judecătoria ținutului Putnei. Numai puțin este a se încăsui și 14000 lei din cutia târgului Odobești, cari sântu destinați după cerirea acestei comunități, încuviințată de fostul domnitor Grigorie G(h)ica⁴ pentru clădirea caselor de școală de bă(i)eți. Cătră proprietățile mai susu citate, s-au mai adăogitu doue locuri aflătoare în acestu târgu, dintre care unulu este dăruitu de D(umnea)lui Petru Dobrea și altulu de de D(umnea)lui Paharn(icul) Hasanac(h)e Panfilu.

7) Pentru clădirea casei de școală la Nicorești s-au dăruitu de către D(umnea)lui Costac(h)e Papadopulu, unu locu precum stă dovadă la aceasta declarația sa cuprinsă prin suplica adresată fostului domn Grigore G(h)ica, din 10 Octomvrie 1855, osebitu de aceasta precumu se ia încredințare din adresa D(umi)sale Papadopulu din 22 Decemvrie 1855, prin foaia de subscripție înființată pentru adunarea mijloacelor trebuitoare spre edificarea acestor case de scoale, s-au fost doveditu în acelu anu iscălituri ca pentru vr(e)o 4000 lei. Totu odată pentru această școală s-au dăruitu de către D(umnea)lui Scarlatu Vârnavu, o vie în podgorie cu această numire, precum stă de dovadă declarația sa din 9 / 12 Decemvrie 1855.

8) După hrisoavele domnilor următori și anume: al Domnului I(oan) Teodoru⁵ din 25 Decemvrie 7267, al Domnului Costandin Suțu din 30 Septemvrie 1793, al Domnului Alesandru Calimahu, unulu din 15 Ianuarie 1796 și altulu din 1797, al Domnului Alesandru Constandin Moruzu din 1806 și al Domnului Mihailu Suțu din 5 Martie 1820, se înzestrează biserica Uspenia sau Adormirea din T(ârgul) Botoșani, cu fondu destulu de înșămnătoriu și cu condiție de a ține din venitul acestui fondu o școală publică, care până în anii din urmă a avutu ființă. Această cvestie trădându-se în anul 1847 și 1852 de către Sfatulu Cârmutoriu, s-a hotărât prin cea din urmă înc(h)eiere ca prin înțălegere cu Prea Sf(ințitul) Mitropolitu să se lămurească averea nemîșcătoare și veniturile anuale a citatei biserici, precumu și partea ce s-ar cuveni slujitorilor ei și cu urmă să se supu(i)e Sfatului rezultatu(l) unei asemenea lucrări. Comisia rânduită conformu citatei înc(h)eieri, a făcutu catagrafie de proprietățile și efectele acei biserici, fără a specifica venitul lor, din înpregiurarea că epitropulu citatei biserici s-a refuzatu a da asemenea lămurire, sub cuvântu că sama de veniturile anuale ar fi dat-o unei alte comisii rânduite de Preasf(ințitul) Mitropolit și că alta n-a mai pute(a) da. După care, deși în repetate rânduri s-a cerutu de la Prea Sf(ințitul) Mitropolit o asemenea lămurire, încă nici până acum s-a primitu, încātu Ministeriul s-a văzutu silitu a o cere de la prefectura districtului Botoșani, prin ofisurile N°5032 și 5623, din anulu trecut 1858. Din citata catagrafie nu se poate lua o altă lămurire, decât că proprietățile acestei biserici constă în 17 dug(h)ene, 1 casă și 6 locuri cu bezmănu, ale căror venituri se rădicau în anulu 1848 la suma de 8000 lei, după arătarea D(umi)sale banului Manolac(h)e Mavrodin, atuncea membru Comitetului de inspecție.

9) Prea cuviosulu Arhimandritu Grigorie Crupensc(h)i, prin declarațiile din 31 Martie 1851 și din 9 Avgustu 1858 a hărăzitu în folosulu scoalelor atât niște case ce le are în târgulu Hârlău și mon(astirei) Zagavia, cumu și un locu în întindere peste patru fâlc, ce este lipsitu de dritul caselor. Actulu de dănuire s-a trimisu Divanului de Întărituri spre legalizare, care formalitate încă nu s-a pututu îndeplini din cauză că Divanulu a cerutu a I se înfășoșa titlurile de proprietate, după care s-a însărcinatu prin Secsia a III^a pre D(umnea)lui vec(h)ilul din capitalie, cu înfășoșarea citatelor titluri. Acta acestui obiectu se află la secsia a III^a.

10) După testamentulu răpos(atului) logof(ătu) Iordac(h)e

Costac(h)e Bolduru, publicatu prin Buletinulu oficialu N° 51, din 26 Iunie 1858, este a se înființa și a se ține în bună stare de către fiulu seu, o școală normală pe moșia Hudeștii, pentru a căreia întreținere răpos(atul) lasă atât banii ce i se cuvin de la guvernul pentru țișanii emancipați și care după după încredințarea Visteriei, sântu în sumă 53172 lei, cumu și 300 #, pe care o asigurază în fondosulu citatei moșii. În această privință s-au poftitu pe epitropie casei răpos(atului) de a da știință despre măsurile ce ar fi în(...)titu pentru grabnica înființare a scoalei, de la care până acum nu s-a primitu răspunsu.

11) Pe lângă adresa judecătoriei de Dorohoiu sub N° 2870, din 10 Septemvrie 1858, s-a primitu în acestu Ministeriu, o copie legalizată sub N° 2869, de pe codicilul răpos(atului) căminar Dimitrie Vârgolici, prin care pre lângă alte dispoziții, lasă averea sa spre învățătura și agiutoriulu unui număr (de) copii săraci din școala publică; Înpregiurările acestei cvestii se mărginescu ca după publicația urmată în terminu de 100 zile, s-au înfășoșatu în lăuntru(l) terminulu cu reclamație de moștenire numai trei din rudele răpos(atului), că epitropii esecutori testamentulu, n-au primitu a lor înșărcinare și că judecătoria de Dorohoiu trădându în dritu pornită de rudele răpos(atului) pentru sfărâmarea testamentulu, a recunoscutu de bunu testamentu(l) și prin urmă a (...)borātu pretenția pomenitelor rude, dându-le dreptu a apela fără cauție. Ear acestu Ministeriu prin adresa N° 664, din 27 Eanuaru⁶, anulu contenitu, a mijlocitu către acelu a Justiției, că așa precumu prin neprimirea epitropilor, elu este c(h)iematu a lua sarcina îndeplinirii vroinței răpos(atului) și în privire că citata hotărâre a judecătoriei, deși e în dritu, însă îi în favorulu scoalei. Apoi zisulu Ministeriude Justiție să poruncească judecătoriei competente, ca pe de o parte să trimită acestui Ministeriu o copie de pe catagrafie, ear pe de alta se trăde(ze) și toată averea răpos(atului) în dispoziția Ministeriului, înțălegându-se că acea mișcătoare să se vândă cu forma cuvenită de tribunalul ei și prețulu să se trimită Ministeriului (acta acestui obiectu se află la secsia a III^a).

Acestea fiindu toate legaturile cunoscute în folosulu scoalelor, subscrisulu este de socotință că urmărirea lor fiindu a se face numai prin canaluri (...) să se treacă în directă îngrijire a secșiei a III^a, căreia să se pu(i)e îndatorire a urmări îndeaproape și cu necurmare descurcarea și înc(h)eierea lor prin formele cuvenite.

Șeful Secșiei

<ss>

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice – Moldava, dosar 184 / 1859, f. 3-7v, Concept.

Note:

1. Vezi Preot Ioan Antonovici, Frații Ghiorghe și Neculai R. Codrianu Fondatorii Liceului și Școalei Secundare-Profesionale de fete din Bârlad, 1908, p. 57-65, documentul cu nr. XXXIII.
2. # = Galbeni.
3. Ministerul din Lăuntru (de Interne).
4. Grigore Alexandru Ghica (1849-1856).
5. Ioan Teodor Callimachi (Calmașul), domn între august 1758- mai 1761.
6. Ianuarie.

Din viața „Academiei”

- urmare din pagina 2 -

Premiul special, instituit de Academia Bârlădeană, a fost oferit de către Elena Monu.

19 mai 2012 – La sediul Academiei Bârlădene a fost lansat, în prezența autorului, volumul I al seriei „Scrieri”, de C.D. Zeletin, proaspăt apărut la Editura Spandugino, București, în colecția Distinguo.

Au prezentat volumul: Elena Monu și Elena Popoiu. Autorul a vorbit despre acest amplu proiect editorial, referindu-se și la următoarele șase volume care vor fi publicate la aceeași editură, până în 2013.

20 mai 2012 – În incinta vechii curții boierești a marelui vornic Lupu Costache, ctitorul bisericii din lemn „Sf. Nicolae

Pridvorul Bisericii Sf. Nicolae din Obârșeni - Vinderei.

(25.03.1764), în prezența d-nei Anamaria Demetrescu, a d-nei Mihaela-Despina Demetrescu și a d-lui Mihai Spiridonescu, descendenți ai marelui vornic al Țării de Jos, un sobor de preoți din comuna

Troița este amplasată în incinta curții marelui vornic Lupu Kostaki, ctitorul bisericii de lemn de la Obârșeni-Vinderei (1764). Troița s-a sfințit în 20 mai 2012, în prezența donatorilor, înscriși pe cruce, descendenții banului Lupu Kostaki.

Obârșeni a sfințit o frumoasă troiță din lemn, executată de sculptorul Gheorghe Ungureanu din Duda Epurenii. Ceremonia s-a desfășurat în prezența unui public numeros din satele comunei, a primarului Neagu Viorel, a consilierilor locali. Președintele Academiei Bârlădene, Elena

Monu, a prezentat importanța familiei de boieri Kostaki în istoria Moldovei și, implicit, a românilor.

21 mai 2012 – Academia Bârlădeană a lansat cele cinci volume „Documente Bârlădene”, de Iacov Antonovici, în ediția anastatică realizată la Editura „Sfera” din Bârlad, avându-i ca tehnoredactori pe Bogdan Artene și pe Teodor Irimia. Această meritorie inițiativă a Academiei a fost sprijinită de Primărie și de Consiliul Local al Municipiului Bârlad. În cadrul reuniunii, Elena Monu a făcut o prezentare a fiecărui volum, subliniind importanța documentară și culturală a lucrării care se adresează, în principal, cercetătorilor în istorie, dar și publicului interesat de cultură.

În cadrul aceleiași întâlniri, a fost inaugurat site-ul Academiei Bârlădene, la care au lucrat Marius Chițiga, Elena Popoiu, Eliza și Bogdan Artene. În prezentările lor, Marius Chițiga și Eliza Artene au vorbit despre structura site-ului, proiectând imagini ale acestuia și invitându-i pe auditori să-l viziteze și să-și exprime observațiile și propunerile, fie pe adresa de e-mail a Academiei (academic@academiabarladeana.ro), fie direct membrilor echipei.

Pe 26 mai 2012 prof. Roxana Galan Opreșan a participat la Simpozionul Național „Educația de calitate-o preocupare a școlii de azi” ediția a V-a, organizat de Școala nr. 3 „Constantin Parfene” Vaslui, cu lucrarea „Lectura, element definitoriu în dezvoltarea intelectuală și formativă a educatului”.

4 iunie 2012 – Găzduită de elegantul foaier al recent renovatului Teatru „V.I. Popa” din Bârlad, întâlnirea membrilor și simpatizanților Academiei Bârlădene s-a desfășurat sub genericul „Academia Bârlădeană – tradiție și viitor” și a avut ca scop prezentarea bilanțului editorial al Societății, în intervalul 2011-2012. Oaspete de seamă a fost Ministrul Culturii, actorul și scriitorul Mircea Diaconu. Dezbaterile au fost deschise de președintele Academiei, Elena Monu, care a făcut o trecere în revistă a proiectelor recente ale

Societății și a anunțat două dintre proiectele viitoare. Discuțiile, desfășurate cu „cărțile pe masă”, au cuprins intervenții pe marginea realizărilor editoriale 2011-2012: Roxana Galan și Lucian Lefter au vorbit despre cartea Elenei Monu, „Familia Costache. Istorie și genealogie”, Eliza Artene, despre Ion Buzdugan și poeziile din „Miresme din stepă”, iar Elena Popoiu despre „Florile răului” de Charles Baudelaire, în traducerea integrală a lui C.D. Zeletin. Prof. Gruia Novac a făcut, special pentru oaspetele Academiei, un istoric-pledoarie al societății culturale bârlădene. Elena Monu i-a oferit oaspetelui exemplare ale lucrărilor editate de Academia Bârlădeană și un număr al

revistei societății. În cuvântul său, deloc oficial, cald și cordial, d-l Ministru Mircea Diaconu s-a referit la rolul provinciei în viața culturală a țării, în contextul hegemoniei, adesea exagerate, a capitalei. Decis să aibă în atenție inițiativele culturale de valoare, la solicitarea d-nei Elena Monu, d-l Mircea Diaconu s-a angajat să cuprindă în programele Ministerului sprijinirea Academiei Bârlădene, a revistei și a proiectelor prin care Societatea bârlădeană pregătește sărbătorirea apropiatului său centenar.

Viața muzicală a Bârladului la începutul secolului 20 a fost efervescentă.

Se știe că la încheierea ședințelor Academiei Bârlădene, aveau loc concerte susținute de cvartetul alcătuit din G. Neștian, Sașa Kan-Gieser, I. Palodă și I. Ciorăscu.

Vă prezentăm două afișe care atestă acest lucru.

COLOSEUL MANZAVINATO
Luni 5 Ianuar 1915
ora 9 jum. seara
FESTIVAL ARTISTIC
organizat de
Cercul Studentesc Tulovean
în beneficiul
RĂNIȚILOR ROMÂNI
— ARDELENI —
CU CONCURSUL ORCHESTREI DE SUB
CONDUCEREA D-LUI
Grigore Dobrovici
Programa
PARTEA I.
1) Blue Bell englesche marsch ... Th. Morse
2) Ouverture zur oper „Pique Dame” Franz. von Suppé
3) Peer-Gymn Suite I
a. Ases Tod
b. Anibas Tanz
c. In der Halle des Bergkönigs
4) Polpoetri aus der oper „Faust” ... Grieg

SALA GABOR
Mercuri 8 Martie 1917 orele 9 seara
o singură
Audiție Muzicală
dată de
NATALIA DARIE soprana, D-nii GRIGORE DOBROVICI tenor, JEAN VLĂDESCU violonceli și FILIP LAZĂR pian.
— SUB PATRONAJUL ȘI ÎN BENEFICIUL —
„SOC. ORTODOXE NAȚIONALE A FEMEILOR ROMÂNE”
Pentru ajutorarea refugiaților
PROGRAM:
I
1) Donizetti. L'Elisir d'amore (una furtiva lagrima) — — — — — D-l Dobrovici
2) P. David. La perle du Brésil — — — — — D-ra Dario
3) Hobelk. Serenada — — — — — D-l Vlădescu
4) Dvorak. Humoresque — — — — — D-l Lazăr
5) Schumann. Pantoises — — — — —
II
6) Verdi. Rigoletto (Aria) — — — — — D-l Dobrovici
7) Verdi. Traviata (Aria Violetei) — — — — — D-ra Dario
8) Tchaikowsky. Cherson tristu — — — — — D-l Vlădescu
9) Verdi. Rigoletto. Moment supreme — — — — — D-ra Dario și D-l Dobrovici
10) Beethoven. Sonata : op. 27 No. 1 (Clair de lune) — — — — —
a. Adagio — — — — —
b. Allegretto — — — — — D-l Lazăr
c. Allegro molto agitato — — — — —
Prețurile Locurilor : Lezi a 25 și 25 lei, Rezervat 10 lei și parter a 7 și 5 lei.
Biletele la Tipografia Lupășen și seara la casă.
Tia. C. D. Lebecu

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală „Academia Bârlădeană”.

Anul XIX, nr. 2(47), iunie 2012, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor șef),
Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop,
Diana Stoica, Elena Popoiu, Eliza Artene,
Constantin Romete.

*

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (scirimpex@yahoo.com)

Tel./Fax: 0335 425302

Manuscrisele trimise pe adresa
redacției se publică în ordinea
necesităților redacționale.
Materialele nepublicate nu se
restituie.

Răspunderea pentru conținutul
articolelor publicate
aparține autorilor.

“TEMA PENTRU ACASĂ” de Nicolae DABIJA

Pretextul cărții lui Nicolae Dabija poate fi considerat eminescian: „Profesorul Mihai Ulmu le preda elevilor săi anul întreg Eminescu. Scrise mai întâi cu creta pe tablă: „La steaua”. Apoi începu să recite. La predă despre paralela pe care o face poetul între stea și iubire.”

Mihai Ulmu, tânărul profesor de douăzeci și cinci de ani, față în față cu acei pui de rândunică înainte de întâiul lor zbor, dornici de a vorbi despre dragoste „despre Eminescu și... despre dragoste”. Poezia cere o sensibilitate inedită al cărei răsunet va fi provocatoare. O întrebare: „Ce e iubirea?” și suflute dezlănțuite în mirajul vârstei.

Pe acest fundal, Maria Răzeșu sosită la lecție direct din arie, propune tânărului profesor o doleanță a tuturor colegilor: „V-am ruga să ne vorbiți și despre dragoste.”

Mihai Ulmu măsoară cu privirea tineri de 17-18 ani, cu toți la vârsta primei lor iubiri.

Ștefan Albac, Liviu Dragu, Maria Răzeșu, Costin Radu, Oana Răutu, Ana Ionescu, Șerban Brad, Alecu Stan, Dumitru Gusti, Petru Diac, Mirica Niță, tineri, care, după examenele de absolvire urmau să plece fiecare pe drumul său. Și dialogul prinde aripi.

Profesorul Ulmu: „de iubire are parte doar cel care dăruiește iubire... Prin dragoste, omul cunoaște nemurierea.”

Maria Răzeșu: „Dacă scoți din Biblie Iubirea aceasta devine o carte oarecare”. Liviu Dragu: „Dacă într-o căsătorie numai unul e fericit, atunci ambii sunt nefericiți.”

...Alături de iubire, dintre toate harurile dumnezeiești, Apostolul Pavel pune răbdarea. Să avem răbdare să ne iubim semenii...”

Costin Radu: „ Tristețea din dragoste e cea mai frumoasă tristețe din lume.”

Șerban Brad: „Eu aș compara o iubire adevărată cu o furtună iscată din senin pe o mare liniștită.”

Alecu Stan: „Cine afirmă că iubește omenirea fără a fi iubit măcar pe cineva din această omenire, minte.”

Dumitru Gusti: „Căsătoriile fericite nu au istorie. Dacă Romeo și Julieta ar fi fost fericiți, n-ar fi știut nimeni de ei.”

Viorica Niță: „Alegem să suferim din dragoste, pentru că suferința din dragoste ne ajută să înțelegem de ce trăim, ce trăim și ce preț are viața noastră.”

Petru Diac: „Și totuși iubirea reciprocă e o raritate, ca o floare de mac în mijlocul unui lan de grâu. Câteodată noi, oamenii vopsim o cioară ca să pară mai albă, nu fiindcă ne place culoarea ei. Un om trebuie iubit pentru ce este, nu pentru ce ne-ar plăcea să credem că este.”

De ce această pledoarie pentru iubire cu acești tineri de 17-18 ani, cu „acești copii de ieri?”

Mihai Ulmu se va mai întâlni cu ei abia peste 13 ani. Nu mai sunt tineri. Trăiesc acum sub semnul responsabilității, admonestând trecutul care i-a vulnerabilizat, dar nu i-a doborât, trăind simultan, acum și atunci, aceeași simțire lirică.

„Trebuie s-o ia , împreună cu foștii lui elevi, de la capăt. Și să recupereze timpul pierdut , sau, mai exact, timpul care li s-a răpit, anii cei mai frumoși ai vieții lor.”

Acest gând poate fi și cel al trecutului, care umple prezentul cu sensul său prevestitor.

Mihai Ulmu dorește să-și înăbușe toate amintirile în intensă trăire a clipei alături de Mircea. Este unica terapeutică posibilă pentru el, unica soluție de a deschide „caseta cu fulgere”, pe care s-ar fi temut vreodată s-o deschidă. Trecutul este al lui Mihai Ulmu și al Mariei Răzeșu. Între trecut și viitor pare a fi saltul peste vid, umplut de Mircea. Parcă ne-am fi dat întâlnire cu eroii lui Ibsen, care ne avertizează „Dincolo de azi și mâine stă poate toată plăcerea vieții și ne așteaptă. Și noi o lăsăm să aștepte și parcă nici nu ne pasă de ea. N-o să

ne căim odată?” Nu, deoarece Nicolae Dabija lasă se se mai vadă „ca un vârf de ac, un singur sâmbure de lumină: cel din geamurile școlii din comuna Poiana...”, luminează ce-i va călăuzi pe oameni să nu se prăbușească din vârful unui turn sau să cadă fulgere acolo pe muntele tuturor făgăduințelor.

Poveste în poveste, închisoare în închisoare, ziduri dincolo de ziduri, întuneric dincolo de ceață, evadări și întemnițări, condamnări de „240 de ani, 8 luni, 3 săptămâni, 2 zile, 8 ore și 30 de minute”.

Cartea lui Nicolae Dabija oferă exemple care ne învață cum să nu fim învinși, că putem fi liniștiți, sănătoși și niciodată epuizați, cum să ne trăim viața în care fiecare zi începe necontrafăcut.

O acumulare de premize epice și caracteriologice ne lasă să bănuim evoluția ulterioară a evenimentelor. Tehnica de narațiune adoptată nu este una lineară. Nicolae Dabija întrerupe firul expunerii din primul capitol, pentru a relua evenimente petrecute în trecut, evaluate din perspectiva prezentului din confesiunea lui Mihai Ulmu, care vede lumea și cu ochii celor care nu mai pot să o vadă. Evenimentele se desfășoară pe acest fundal întunecat, sumbru, realizat cu sobrietate narativă, cu o bună dozare a elementelor de atmosferă a satului revărsat din zorii zorilor în lanul de grâu... a țevilor unor tancuri, care înaintează greoi prin lan, uruind amenințător și dispărând după zare în direcția comunei Poiana, la liceul căreia se desfășura una dintre ultimele lecții de literatură din anul școlar și unde cititorul va face cunoștință cu șirul întâmplărilor ce se vor derula; Mihai Ulmu, un tânăr de douăzeci și cinci de ani, de statură zveltă, elegantă, cu un chip palid... Cu o pasiune nedomolită, scriitorul se afundă în reconstituirea vremurilor apuse, neadmițând să treacă mai departe până ce nu a compus o imagine cuprinzătoare despre evoluția în timp a locurilor și a oamenilor.

Chipuri și momente de istorie se perindă prin fața cititorului chemat să participe la o amplă și tulburătoare rememorare a trecutului.

Și deodată, toți cei douăzeci de tineri, care vorbeau despre dragoste, au tresărit „În numele Puterii Sovietice și al Guvernului URSS, ești arestat ca dușman al poporului.”

Pentru când ne vedem data viitoare - pregătiți această temă: A fi om în viață e o artă sau un destin.

Mihai Ulmu va reveni la Poiana abia peste 13 ani, să continue tema pentru acasă. În acest interval cititorul va urmări destinul eroului care, pentru prima dată, va reveni în contact cu realitatea unui lagăr. Ceea ce trăiește acolo e de natură să clatine alcătuirea sufletească mai puțin oțelită. Ca orice împrejurare extremă, lagărul scoate la suprafață fisurile tănuite ale caracterului său sensibil, le adâncește și le amplifică.

Lagărul a răsturnat cursul dezvoltării firești a acestei generații, unde tineri precum Mihai Ulmu sunt nevoiți să le fie uneori rușine că aparțin neamului omenesc.

„Drumul spre Siberia”, „Prima zi de lagăr”, „Zi de naștere în gulag”, „Lumea lagărului”, „Prima zi de libertate”, „Întoarcerea acasă”, sunt capitole ce se completează cu „Primul sărut”, „Singurătate în doi”, „Dragoste după gratii”, „Iubind în cătușe”, „Urâți pentru dragoste”, în care Mihai Ulmu avea să descopere că și închisoarea este o necesitate a vieții, unde omul învață să trăiască în colectiv, prin colectiv, cu colectivul și unde li se ordonă să fie fericiți, unde destinele se întretaie, unde iubirile reînvie, unde Mircea simte nevoia să intervină „Acea fusesse noaptea nunții părinților mei”.

Când aceștia nu se consideră oameni oarecare, când perioada pe care o străbat le conferă doar statutul de dușman al poporului, întrebările și răspunsurile devin cuantificator al unor stări de spirit generale. Cât de generale, pentru cine generale? Depinde de unghi. „Realitatea izbea brutal, cu patul puștii, cu cravașele amenințărilor”

Cine face un pas spre stânga sau spre dreapta în afara coloanei, e împușcat pe loc, fără somație”.

Figurile tinereții așteaptă miracole. Atunci, Mihai Ulmu începu să-și facă și el, ca toată lumea care mai avea o speranță la îndemână, un plan al său de evadare.

Pesonajul nu trăiește reflexul crizei de timp, nu se lasă devorat de timp. Își crează efemeride, așchii de clipe, zboruri de zile, scânteii dintr-un foc nestins, umbre palpabile a ceva ce astăzi nu este, certitudinea că totul se va rezolva, se va uita, se va șterge, va muri. Va muri Zarianka, , orașelul de penitenciare, locul uitat de Dumnezeu, un loc pierdut în taiga.

Romanul „Tema pentru acasă” vrea să pună în mișcare cele mai profunde straturi ale afectivității noastre, invitând discret, dar cu o excepțională forță persuasivă, la meditație asupra gravelor probleme legate de destinul unei generații, de drama colectivă, în care oameni storși de puteri, obosiți, disperați, se întrebau prin întuneric: Oare unde suntem? Ce gară-i asta? Unde ne duc?

Mergeau să-și ispășească condamnările de 15, 20 sau 25 de ani. Ca o Fată Morgana, Siberia se îndepărta.

Ceea ce aflase din analele de geografie despre Siberia, acum îi trezea coșmaruri. Trenul părea a-și schimba direcția. La geamul unui tren, dintr-o locație opusă, i se păru că vede un chip cunoscut: „o tânără care semăna ca două picături de apă cu una dintre elevele sale Maria Răzeșu. Dar ce să caute ea în Siberia? Trenurile se îndepărtară în direcții diferite și-mi vin în minte câteva versuri din Marina Tsvetaeva: „Când peste dealuri și câmpii/Vor curge stelele duiumuri/Nedespărțite, ne-o sui/În două trenuri/Pe-alte drumuri.” Această imagine îl va urmări multă vreme, pe Mihai Ulmu până la Zarianka care, sfidător, îi invita cu urarea de „Bine ați venit!”

Nicolae Dabija nu poate fi considerat un colecționar de cazuri. Nu el s-a îndreptat spre eroii săi, ei au venit spre el. Venind din viața reală în roman, ei s-au limpezit și în forma lor fictivă. Ei s-au proiectat în conștiința lor afectivă, în contururi ferme.

Lui Nicolae Dabija nu i-a trebuit un efort imaginativ spre a reconstitui o viforoasă pagină de istorie.

Cum a reușit scriitorul să evoce universul lagărelor, un infern care nu avea nimic de invidiat infernului apocaliptic, fără să fie acolo? S-ar putea răspunde cu o butadă: nici Dante nu s-a deplasat în Infern, și totuși, ce relatare autentică ne-a dat! În acest infern vine pe lume Mircea. „Oamenii nu vor reuși de tot să se extermină, cât oamenii se vor mai naște încă pe pământ... Merită să-ți trăiești viața pentru o clipă ca asta... ca pe cel mai minunat și irepetabil cadou.”

„A murit Stalin. Azi dimineață... La ora 3. Așa că sunteți liberi. Fiecare poate pleca unde dorește! În acea zi de 5 martie 1953 și Zarianka lăsa impresia de lagăr părăsit.”

Unde este Maria? B2-033- „A fost împușcată în timpul unei tentative de evadare.” Dar Mircea? „Căutați-vă copilul la Nadracinoe. Cred că e la orfelinatul de acolo. Poate aveți noroc.”

Zile de căutare. În sfârșit, întoarcerea acasă pentru a completa din noi crâmpoie „timpul întrerupt”, pentru a continua tema pentru acasă.

Livu Dragu, șeful clasei: „Știam că veți trece pe aici. Iar noi vă suntem datori...”

Portretul lui Eminescu atârna, ca și acum 13 ani, deasupra tablei.

„Mircea, treci pe locul elevei Maria Răzeșu, ca să putem începe lecția”.

„Maria Răzeșu e mama mea... Știu că ea m-a iubit mult – șopti cu glas subțire Mircea.”

Catalogul întregea chipurile celor deveniți maturi: Maria Salcâm, Ștefan Albac, Oana Rântu, Iuliu Neagu, Ana Ionescu, Radu Costin, Alecu Stan, Liviu Dragu, Dumitra Gusti, Petru Diac, Bogdan Brusture, Maria Răzeșu...

Personajele lui Nicolae Dabija nu intră în scenă cu calitative date de autor. N. Dabija nu este un autor ce-și comentează opera, ci un scriitor-personaj aflat mereu la nivelul celorlalte personaje și în căutarea lor, implicându-le în propriul său destin. Mihai Ulmu

intenționează să-i ofere fiului său, Mircea, o lecție de cunoaștere, pentru ca, la rândul său, fiul să-și închege un sistem propriu, modelator, pentru o personalitate în formare. Prezența fluidului vital este permanența. N. Dabija vrea să vadă oamenii nu numai într-un prezent firav care se volatilizează, ci printr-un prezent ce devine în întregime ecranul pe care se proiectează trecutul. Suntem în fața unui prezent ce devine spațiul în care trecutul re trăiește.

La trei sau patru ani observă un tatuaj pe partea interioară a brațului drept. Când a învățat să citească, a deslușit că tatuajul încorpora un nume: Mircea.

„Mă numisem până atunci Ivan Ivanov ca și cum aș fi fost o adresă, și nu o persoană”... Ni se spunea „Copiii lui Stalin”. Orfelinatul nostru urma să ne învețe să muncim, dar în primul rând să-l iubim pe tovarășul Stalin”.

Adevărata identitate și-o va descoperi la 13 ani când, din lumea dincolo de ziduri, a pătruns în orfelinat un bărbat ciudat, îmbrăcat într-un trench subțire și cu un fes de lână pe cap... Nu știa nimeni cine e, nici ce căuta la orfelinatul nostru.

Îi privea pe toți în ochi și cu glas stins le spunea încet: „Mircea”.

Sosise momentul să-și dezvăluie mirarea „am ridicat sus deasupra capului mâna mea dreaptă strânsă pumn, astfel ca partea scrisă să se vadă din locul unde se afla omul străin.”

Și dacă băiatul își află identitatea, în orfelinat, la Nadrecinoe, străinul care îl ținea strâns de mână, „ca și cum se temea să nu mă piardă”, își va dezvălui identitatea dincolo de gardul înalt al orfelinatului. Se numea Mihai Ulmu. „Așa l-am cunoscut pe tatăl meu”.

Începând cu cel de-al doilea capitol, „Lanul”, Mircea se va retrage și va deveni narator, plasându-l pe tatăl său, un om care a coborât în infern și a ieșit de acolo să povestească”. Mihai Ulmu ne va ține captivi începând cu „dimineața zilei de 28 iunie anul 1940”, și până la revenirea la Poiana, peste 13 ani, pentru a continua tema pentru acasă. Poveste în poveste.

Nicolae Dabija trăiește și regândește în toate semnificațiile iureșului omenesc aflat sub zodia „deportărilor”, drama unei istorii tulbure în care eroi, precum Mihai Ulmu „compară viața lui cu o ceașcă spartă, sperând, încă mai sperând, că, odată trezit din acest coșmar, timpul va fi dat înapoi și el va putea lipi cioburile ceștii sparte, la loc.”

Nicolae Dabija își scrie cartea dintr-o înțelegere profundă pentru durerea, greutatea și lupta care ne caracterizează existența. Ne învață să cultivăm pacea sufletească, dar nu ca pe o evadare din viață pe tărâmul unei liniști protectoare, ci ca pe un centru al rezistenței din care se naște o energie nestăvilită în lumea pestriță a deținuților, în care unii caută singurătatea, alții caută gloata, unii devin muți, alții vor să se spovedească. Acești oameni se ghidau după reguli stricte de disciplină, învingându-și propriile limite și încercând să depășească obstacolele vieții „cu bune și rele, cu bucurii și dureri, cu visuri și decepții”.

Reguli stricte după care era sortită venirea pe lume a pruncilor născuți în lagăr, ca urmare a fi predați statului după vârsta de doi ani: „Când copilul născut din flori împlinea doi anișori, acesta era mutat la o colonie-creșă specială, iar mamele readuse în închisoarea de femei. Li se spunea „Copiii lui Stalin”, pentru că erau crescuți și educați de mici astfel, ca aceștia să-și dea fără cea mai mică ezitare, viața pentru patrie, atunci când patria le-o va cere.

Cum s-ar rezuma cartea lui N. Dabija?

Lumea amintirilor dureroase legate de tinerețea petrecută în Poiana făcându-se o retrospectivă în viața eroului care încearcă să se elibereze de povara timpului mort, îi dă asigurarea că e în stare să suprimă trecutul, să-și reînceapă viața și să-și creeze din nou lumea, dar nu aceeași lume inertă și opacă în care să se mai simtă prizonierul propriului mod de a exista. Asistăm la un camuflaj uimitor, în fața unui timp parcă străin, imaginar, dilatat sau condensat.

Și cartea lui Nicolae Dabija finalizează circular în iureșul amintirilor, lăsând pe Mircea să continue tema pentru acasă, despre destin, printre alte și alte generații, pentru alte și alte generații, în numele minunii numite viață, pentru ca ea să dăinuie, pentru ca ea să

Dorina Stoica – Aurita cale

*„Orice vârstă își are roadele ei, trebuie să știi să le culegi”
(Raimond Rodiguët)*

Cu o plachetă de versuri debutează Dorina Stoica mergând pe aurita cale „De la poezie la rugăciune” abia acum când are „jumătate de viață trăită”(„Nel mezzo del camin di nostra vita”, cum spune ilustrul florentin Dante Alighieri)

Poeta are „Naivitatea” să creadă că „toți oamenii sunt oameni” iar, când se întâmplă să se înșele, „mă ascund înlăuntrul meu/ unde Îngerul Păzitor/ mă acoperă cu aripile până uit”.(p.8) Când viața o aruncă într-o mare „De deznădejdi și ură”, poeta găsește „Salvare” mergând pe calea „Spre lumină”, iar când se coc cireșele, ea retrăiește bucuriile copilăriei: „Alerg desculță prin iară” și „Am tinerețe în suflet” („E vară, cireșele-s coapte”)

În „Singurătate” când durerile fizice și sufletești se intensifică, poeta Dorina Stoica rostește o „Rugă de noapte”, în dialogul cu divinitatea cerând doar „Un colț de Rai”, iar când viața devine o lungă „Suferință”, ea invocă din nou creatorul suprem: „Drumul e lung, crucea e mare,/ Mai am puțin și ajung la liman,/ Deschide-mi, Doamne, ușa la care/ Am plâns și-am bătut an de an”. „Rugăciunile” sunt cele care o fac să plutească „între sacru/ și între profan.” Cu gândul la suferințele și sacrificiul Mântuitorului, pe poetă o încearcă aceeași „Durere de mamă” pe care a trăit-o Maica Îndurărilor.

În credința ortodoxă o însemnătate deosebită are „Împărtășania”, „Euharistia” când fărâma de pâine și gura de vin „prin har se prefac/ În Trup și Sânge divin”. Omul este „Sămânță divină”, creație dumnezeiască „După chipul și asemănarea Sa”, de aceea el trebuie să se lepede de ispite: „Mă nevoiesc în post și-n rugăciune/ Dar nu aștept răsplată de la stele;/ Măicuței Tale, Iisuse, îi fac plecăciune,/ Cred, Doamne! Ajută necredinței mele!”

Ultimile poezii ale volumului sunt intitulate simplu: „Rugăciune”. Una dintre cele mai reușite este aceea intitulată „Îți mulțumesc, Doamne” din care cităm în încheierea acestei cronici de întâmpinare: „Îți mulțumesc azi, că sunt, pentru ziua de mâine,/ Îți mulțumesc că am pe masă o pâine,/ Îți mulțumesc pentru stropii de ploaie,/ pentru fructe, păsări, flori,/ pentru cerul cu licăr de stele,/ pentru toate zilele vieții mele”.

„INTELECTUALI” AI PUTERII, DENIGRATORII LUI
MIHAI EMINESCU

Spațiul public a fost o vreme ocupat de prezența activă și subordonată a unor intelectuali încărcăți de interese de tot felul și cu speranța soluționării acestor interese în cel mai avantajos cadru. Ne aducem aminte de acești „intelectuali” atât de apropiați liderilor politici în preajma ajungerii la guvernare sau deja urcați pe acest „tron”: Horia Roman Patapievici, Mircea Cărtărescu, Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Nicolae Manolescu, Vladimir Tismăneanu, Mircea Mărieș, Valeriu Stoica ș.a.

De mai mulți ani încoace păstrez un fel de revoltă față de cele scrise într-o carte, cu titlul Politice, 1996, de către fizicianul Horia Roman Patapievici, devenit și filozof și critic literar și eminescolog. Și cum să nu fii revoltat când despre Poetul Național, Mihai Eminescu, acest „intelectual” a scris: „Eminescu este cadavrul nostru din debara, de care trebuie să ne debarasăm, dacă vrem să intrăm în Uniunea Europeană...” Nu eu sunt cel care ar trebui să interpretez această afirmație jignitoare la adresa poporului român, dar nici nu pot rămâne pasiv ori de câte ori vorbim de „intelectuali” Puterii! Îndemnul la renunțarea la identitatea națională din care face parte mai întâi Mihai Eminescu și apoi ceea ce o fi „descoperit” în fizică domnul Horia Roman Patapievici este unul direct și fără scrupule. Oare acesta să fie meritul domniei sale de a fost urcat la rang de secretar de stat, adică pe funcția de președinte al Institutului Cultural Român sau valoarea unei expoziții „de renume” organizată în Europa? Nu mai notez ce a scris același „intelectual” despre istoria poporului român, deoarece așa provoacă din nou starea de supărare în sufletul oricărui cititor al rândurilor de față și de care nu este cu nimic vinovat! Voi menționa doar ceea ce a scris fizicianul PD-L-ului despre poporul român, care nu poate... „alcătui un popor pentru că valorează cât o turmă... 23 de milioane de omuleți patibulari...”, iar cultura română este... „o cultură de tip second-hand”.

În lucrarea lui Ion N. Oprea, intitulată „Carte...”, în „Motivație”, autorul face câteva evaluări care provoacă îngrijorări. Iată și textul din carte: „Eram la început de drum în ale gazetăriei. Într-o publicație literară centrală a apărut o cronică la cartea Cordovani, scrisă de Ion Lăncrănjan; în numărul următor al aceleiași publicații, același autor de cronică literară semna o alta, la aceeași carte, dar total de-a-ndoaselea: critică la început, laudativă, mai apoi. N-am putut rezista și m-am adresat în scris publicației și directorului ei, cerând explicații, protestând la ceea ce făcuse autorul. Mi-a răspuns Zaharia Stancu: tânărul autor caută drumul.”

Căutătorul drumului nu era altul decât viitorul critic literar Nicolae Manolescu care, iată, acum, printr-o „cărămidă” (Istoria literaturii române, n.n.) desființează literatura română, pe Eminescu și Creangă, pe fondatorii literelor și bucuriilor românești. „Socotind acest mod de a trata tema drept un atentat la cultura română, autorul îndeamnă profesorii de limba română, Academia Română, să protestez... „să iasă în stradă, să ceară ca cel în cauză să-și ceară scuze publice”¹.

Din același grup de „intelectuali” face parte și Andrei Pleșu, cel care a slujit cu credință și PCR-ul, dar și pe toți președinții României de după Revoluția din Decembrie,

indiferent de doctrină, orientare sau atribuții revenite: ministrul culturii, ministru afacerilor externe și consilier al actualului președinte în primul său mandat. Și acum tace și reflectă la „minima morală”!

Suceava a „beneficiat” de mai multe ori de prezența, cu diverse prilejuri, a lui Gabriel Liiceanu, un alt devotat al Puterii portocalii. Nu voi rămâne indiferent față de meritele cărturarului Gabriel Liiceanu prin lucrările domniei sale de filosofie, dar mai ales prin activitatea Editurii Humanitas pe care o are în proprietate și o coordonează. Dacă ai răbdare și putere de a suporta tot felul de „filozofii”, te oprești la emisiunea „Liiceanu-Pleșu” în care conversația dintre ei provoacă o stare anume și ca urmare folosești altă tastă spre a te elibera de apăsare! Și totuși cu un reiting scăzut, emisiunea continuă pe banii noștri cu participarea celor doi oameni de cultură care sunt și acum devotați Puterii, deși văd și înțeleg unde au adus România liderii PDL-UDMR.

Într-o oarecare liniște a intrat Mircea Cărtărescu, care avea păreri asupra lui Mihai Eminescu precum cele ale domnului Horia Roman Patapievici, acum parcă așteptând rezultatele măsurilor adoptate de Guvernul Emil Boc, față de care a avut atâta susținere și admirație. Cum e și firesc, sunt și în instituțiile noastre locale „intelectuali” care ne spun despre doctrina de dreapta temeinic „întemeiată” de PD-L, dar și despre corectitudinea și oportunitatea măsurilor luate de guvernarea PD-L-UDMR-UNPR.

Despre Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ioan Slavici, Mihail Sadoveanu ș.a., se scrie tot mai puțin în manualele școlare și nu mai avem timp să vorbim și mai cu seamă să scriem în ziare, reviste și cărți! Norocul comunităților noastre locale este că numărul acestor „intelectuali” este mic, dar vrednici de atenția noastră deoarece sunt activi în tot felul de manipulări. Voi încheia rândurile de față cu ceea ce a gândit și scris, frumos și întemeiat, Mircea Eliade despre Mihai Eminescu: „Și cât timp va exista, undeva în lume, un singur exemplar din poeziile lui Eminescu, identitatea neamului nostru e salvată”.

Notă:

Ion N. Oprea, Carte..., Editura PIM, Iași, 2009, p. 6

NICOLAE BOGESCU – UN ÎMPĂTIMIT AL CANDORII

Lăudabilă inițiativa nepoților Eliza Millian, Lucreția Mereuță și Constantin Romete de a strânge într-o carte, „Portret peste timp”, antologie, Editura Sfera, Bârlad – 2011, lector Serghei Coloșenco, tehnoredactor Bogdan Artene, producția literară a lui Nicolae Bogescu (1898 - 1944), „devotat intelectual, fiu al Bârladului”, risipită prin publicațiile vremii („Graiul nostru”, „Cosânzeana”, „Vremuri bune”, „Scrișul nostru”, „Datina”) sau păstrată în manuscris. Într-o postfață cuprinzătoare, profesorul Filip Mereuță evocă înclinațiile umaniste, preocupările literare și culturale ale întemeietorilor Academiei Bârlădene. Animat de cultul acestora, Nicolae Bogescu a devenit membru al prestigioasei instituții. Ca prozator a călcat pe urmele marilor maeștri ai prozei scurte interbelice, în deplină dependență și admirație față de aceștia, pentru care tema târgului de provincie și formula narativă a monologului erau pariuri literare adjuocate de un segment important de cititori. Dacă destinul i-ar fi îngăduit, Nicolae Bogescu ar fi ajuns elevul premiant al cursului de narațiune întemeiat de Mihail Sadoveanu, Alexandru Brătescu-Voinești, Emil Gârleanu, Sandu Aldea, I. A. Bassarabescu. El coboară în psihologia individului animat de contradicții minore, purtat în derivă de tirania faptului mărunț. Sunt ultimele ecouri ale atitudinii sămănătoriste ale unei generații venerabile.

În nuvela „Vestitorii morții”, autorul amplifică datele realității, ducând intriga în lumea visului, adică în spațiul iluziei și incertitudinii. Moș Matei Tilici, aflat sub vraja tinerei Safta, trăiește coșmarul sfârșitului iminent, anunțat de emisari ciudați („Astăzi, la ora patru după-amiază, vei muri”), care ar fi trebuit să-l declare unic moștenitor al fratelui din America. Tot între vis și realitate se află impiegatul de mișcare Vasile Cumpănici, din povestirea „Manevra”, inedită, și eleva Fulvia Vișan, gata să-și sacrifice propria reușită la examenul de bacalaureat, pentru a susține o colegă suferindă (piesa „Sacrificiu”, publicată în 1931 în revista „Scrișul nostru”). Ceea ce sporește energia și ascute mintea unor personaje este pelinul (domnul Vasile Chiriac, funcționar la primărie, din manuscrisul intitulat „Mai greșește omul...”), „vinul turbat” (domnul Cumpănici), canicula combinată cu „un Nicorești de prima clasă” (Mihai Ștefănescu din povestirea „Într-o gară...” – „Scrișul nostru”, 1930) și...limba latină (tânărul Vasile Petrescu din schița „Examen”, publicată în 1930 în „Scrișul nostru”). Eroii sunt funcționari la prefectură, la primărie, la administrația financiară, ceferiști de rang superior, arhivari, „ce cunosc ca nimeni alții calitatea vinului”. Fiecare știe unde se găsește cel mai bun vin și „se țin după el”, indiferent de anotimp. Conflicte reale au cu soțiile, femei amarnice, adversare ale umblatului prin cârciumi, deoarece ele nu înțeleg că omul mai greșește...În toate împrejurările, bărbații sunt „plini de demnitate”, ascunzându-se, dacă ambiția o cere, și sub pat. „Copii ambițioși...”, cum îi consideră domnișoara Paulina Darie, tânăra funcționară de la arhivă. Conflictele cu șefii ierarhici nu depășesc revolta interioară. Stările evocate au sărit treaptă cu treaptă scara istoriei și sunt actuale, încât cititorul

contemporan le primește cu toată compasiunea și căldura.

Profesorul George Gh. Ursu (1911 - 1980), considerat de bârlădeni „poetul salcânilor”, a realizat în 1942 primul istoric al Academiei al cărui membru marcant a fost (Elena Monu). Volumul omagial „Portret peste timp” reproduce o scrisoare din 1976 a domniei sale, care întărește meritele lui Nicolae Bogescu în secretariatul revistei „Graiul nostru”, ca animator al sedințelor „Avântului cultural” și al bibliotecii „Casa Națională”.

Generos, modest, delicat, Nicolae Bogescu s-a stins din viață prematur, fără să-și poată finaliza proiectele literare importante. Mentorul său spiritual a fost Nicolae Iorga, „sinteza neamului”, „icoana Patriei”, „ilustrul savant”, „marele suflet al românismului”. Ca publicist, prozator și poet a adoptat un stil artistic înzestrat cu finețe psihologică și ironie, trăsături capabile să pună în umbră stângăciile epice. Lucrurile cu adevărat originale constau în caligrafia suavă a moravurilor provinciale și varietatea tipologiilor care supradimensionează amănuntul ne semnificativ. Retragerea personajelor în ficțiuni și anacronisme scrupuloase reproduce clișee minuscule din realitate, însoțite la tot pasul de comentariul înțepător.

Nebănuite rămân căile universului creativ al acestui împătimit al candorii, recuperat merituos pentru istoria literaturii române.

TURCIA - POVESTE CU PARFUM DE FERICIRE

Ce înseamnă Turcia pentru mine, acum, după o săptămână petrecută printre oamenii ei? E... de poveste... fantastică... de neuitat.

Cum să-mi aleg cuvintele, pe care le-aș putea folosi și cât de multe, precum abundența de delicatese și arome pe care am aflat-o peste tot, pe străzi, prin restaurante, bazare, dar mai ales, în oamenii pe care i-am întâlnit. Mă străduiesc să vă descriu Turcia așa cum am descoperit-o eu, cu toate simțurile ființei mele intens solicitate.

Încă de la începutul călătoriei am fost întâmpinați de un superb curcubeu ce a acoperit cerul Mării Marmara și pe care l-am luat drept un semn de bun augur pentru aventura pe care urma să o trăim alături de prietenii noștri.

Turcia este mai mult decât o cafea dulce-amăruie sorbită într-o cafenea la malul mării, așezată pe un covor roșu, învăluită-n fum dulceag de mere verzi și flori de portocal ce plutește amețitor dintr-o narghilea pe care o împart prietenește cu partenerii mei. Turcia este dorința pe care o simți la vederea produselor de patiserie tradiționale, proaspăt scoase din cuptor, a migdalelor, alunelor și fisticului oferite cu generozitate la fiecare colț de stradă. Turcia este sunetul discret al paharelor de ceai în care sub atingerea delicată a linguriței se topește un cub de cristal dulce. Turcia e sunetul tânguitor al vântului care îți reamintește că e timpul să fii recunoscător cerului. Turcia e ciocănitul ritmic al meșterilor artizani din bazar care făuresc mici suvenire menite să te lege definitiv de aceste locuri. Turcia e misterul ascuns în poveștile de dragoste eternă spuse pe melodii pasionale în ritmuri folclorice sau rock. Turcia e atingerea de mătăasă a eșarfelor care te învăluie delicat ca un zefir de primăvară. Turcia e dulcea toropeală care te cuprinde după ce ai avut parte de „Hamami” – baia turcească. Turcia e curiozitatea pe care am avut-o să degustăm kebabul, baclavaua, cataiful și alte delicatese tradiționale învăluite în arome parcă coborâte din rai. Aș spune că Turcia este țara culorilor: de la roșul aprins al steagului și al condimentelor care ne-au trezit simțurile, până la albastrul scos din adâncul mării și din strălucirea stelelor; la movul-lila al eșarfelor purtate de femeile din Armutlu, de la galbenul strălucitor al aurului din vitrinele bijutierilor de care ești atras, inevitabil, ca o forță ce te stăpânește, mai mult pe noi, femeile, până la argintul piscurilor înzăpezite ale munților.

În Armutlu, așezare pescărească, de la malul Mării Marmara, oamenii ne-au întâmpinat cu o căldură pe care cuvintele nu o pot reda îndeajuns, zâmbetele și îmbrățișările lor sincere, pline de bucurie au fost pentru noi cel mai frumos mod de a ne ura bun venit. Grupul Comenius s-a integrat atât de firesc în pesajul autohton, tocmai datorită atmosferei familiare cu care am fost înconjurați.

În Bursa, orașul-muzeu, capitală a Imperiului Otoman, am intrat, pentru prima oară, într-o moschee, respectând

tradiția musulmană de a mă descălța și a-mi acoperi capul cu un văl tradițional. În Bursa, am respirat istoria, o istorie pe care nici nu speram să o trăiesc, am avut șansa de a vedea artefacte din secolul al XII-lea, ceramică, lemn și metal, arme, manuscrite, monede, precum și ateliere care prezentau meserii de altădată, păstrate acum la umbra ocrotitoare a muzeelor.

Muntele Olimp ne-a arătat cât de aproape putem fi de tărâmul zeilor, interzis în trecut muritorilor, am simțit cu toții răcoarea apelor repezi în care, parcă, s-au adunat toate lacrimile zeilor, gravând semne tainice în stâncile vechi de mii și mii de ani.

Din această frumoasă țară am adus în cutia comorilor sufletului meu zborul lin al pescărușilor, aparițiile matinale ale delfinilor jucăuși în apropiere de plaja din Ihlas, sunetele tainice ale mării, nisipul, scoicile, soarele, toate amintiri de neuitat, dar mai ales, am adus cu mine prietenii pe care le-am legat în zilele petrecute în Turcia. Spiritul Comenius ne-a făcut să simțim că, într-adevăr, suntem o echipă unită, în care sloganul *”Toți pentru unul și unul pentru toți”* s-a regăsit pe deplin. Am așezat în cutia comorilor și prețioasele lacrimi de despărțire care mi-au fost dăruite împreună cu zâmbetele lor, de către copiii, părinții și colegii din Turcia, îi păstrez pe toți în inima mea. Peste toate acestea și multe alte, am pus în cutia comorilor amintirea unei săptămâni pe care, poate, am visat-o cândva, dar pe care am trăit-o alături de prieteni, învățând împreună cu aceștia cum este viața în Turcia.

Turcia e... o poveste cu parfum de fericire. Pentru că nu poți să trăiești decât fericirea că ai avut parte, chiar și numai pentru o săptămână, de șansa de a te afla în paradis. Pentru toate acestea, dar și pentru ce voi trăi de acum încolo, Turcia, îți mulțumesc!

MONEDele JUBILIARE DE ARGINT DIN 1906

Cu ocazia sărbătoririi a 40 de ani de la urcarea pe tron a regelui Carol I (1866-1914) a fost realizat un set de monede cu următoarele valori: 1 leu, 5 lei, 12 1/2 lei, 20 lei, 25 lei, 50 lei și 100 lei¹.

Monedele de 1 leu și 5 lei au fost realizate din argint. O parte din argintul acestor monede provine din piesele uzate și retrase din circulație în perioada anterioară. Aceste monede, chiar dacă au fost jubiliare, au circulat efectiv fiind folosite în schimburile comerciale curente..

Monedele de: 12 1/2 lei, 20 lei, 25 lei, 50 lei și 100 lei au fost realizate din aur. Aceste monede au fost teaurizate sau au fost integrate colecțiilor numismatice din epocă.

Pe monedele de 1, 5, 20 și 100 lei apar efiile domnitorului Carol I din 1866 și ale regelui Carol I, după 40 de ani de domnie².

1 leu 1906³

Diametru, 23 mm. Greutatea, 5 g, argint 835‰, cupru 165‰. Margine cu zimți. Cerc perlat exterior. Monetăria Bruxelles.

Avers: efigia regelui spre stânga, inscripția CAROL I REGE AL ROMÂNIEI, iar între două stele anii 1866-1914. Sub gât sunt inițialele gravorului A.M..

Revers: efigia domnului spre stânga, inscripția CAROL I DOMNUL ROMÂNIEI, iar între două stele valoarea nominală „1 LEU”. Sub gât este scris numele gravorului, A. MICHAUX.

Tiraj 2.500.000 exemplare.

5 lei 1906⁴

Diametru, 38 mm. Greutatea, 25 g, argint 900‰, cupru 100‰. Margine cu zimți. Cerc perlat exterior. Monetăria Bruxelles.

Avers: efigia regelui spre stânga, inscripția CAROL I REGE AL ROMÂNIEI, iar între două stele anii 1866-1914. Sub gât sunt inițialele gravorului A.M.

Revers: efigia domnului spre stânga, inscripția CAROL I DOMNUL ROMÂNIEI, iar între două stele valoarea nominală „5 LEI”. Sub gât este scris numele gravorului, A. MICHAUX.

Tiraj 200.000 exemplare.

Datorită graficii deosebite, ca urmare a scopului pentru care au fost realizate, aceste monede sunt apreciate și astăzi de colecționari.

Note :

1. Octavian Iliescu, Paul Radovici, *Monetele României*, Editura Enciclopedică, București, 2004, p.41-42.
2. Mihai Mureșan, *Monede comemorative românești 1867-1989 în Colecționarul român*, nr. 12, decembrie 2007.
3. George Buzdugan, Octavian Luchian, Constantin Oprescu, *Monede și bancnote românești*, Editura Sport-Turism, București, 1977, p 261..
4. <http://romaniancoins.org/ro5lei1906.html>

Un loc sub soare

Scârbit de semeni și de lume,
Eu m-aș sui pe Ducipal
Să plec tot mai departe-n lume
Într-o pădure din Ardeal.

Blindat sub coif și sub armură,
Să rătăcesc prin codrul vechi,
Momit de dragoste și ură,
Să sting ecoul din urechi.

De nesătuii de colivă
Să fug în codru-ntunecos,
Și de prostia agresivă
Și de mârlanul zgomotos.

Am să găesc un loc sub soare
Iar, de nu, barem sub pământ
Ca, din tăcerea care doare,
Să mă înalț din nou în cânt.

Noapte

Când luna își etalează
Chipul arămiu,
Întunericul smolit devine
Străveziu,
Zăgazurile viselor
Se deschid,
Flăcările iubirilor tainice
Le cuprind,
Liniștea se așterne
Peste întreaga fire,
Astrele cerești ard
De strălucire.
Somnul mult dorit
Se lasă așteptat,
Gândurile-mi serbede
Se-nvălmășesc exacerbat.

Pastel

zvon de ciripit în lăstăriș
s-aude
păsărelele spun a dimineții
rugăciune
zorii de ziuă străpung întunericul
pieziș
ale luncii viețuitoare ies
somonoroase
din tufiș
razele soarelui transformă roua
în lințoliu
de perle
întins peste crânguri
costișe
vâlcele

Tăcerile mele

Tăcerile mele-s moară
de gânduri
care macină pulbere
pentru pâine de idei.
Tăcerile mele-s pline
cu vid
în care se îmbăiază
haosul nesfârșitului.
Tăcerile mele poartă
încărcătura minusurilor
culese

din plusul cuvintelor
nerostite.
Tăcerile mele străfulgeră
întunericul neînțeleșului
și irealitatea viitorului.

Destine unite

În împărăția spusului poetic
Am pătruns
De farmecul muzelor
Sedus
Cuvinte potrivite și alese
Să cern
Pentru stihuri încrustate
În etern
După inspirată căutare
În al creației
Labirint
Încântătoarea Doamnă Poezia
M-a găsit
Cu lumina dragostei
În față
Ne-am unit destinele
Pentru întreaga viață

După zece ani...

Sunt zece ani de-atunci – pe la începutul lui Mai 1915, – când în Bârlad, trei suflute îmbătate de frumos și dornice de muncă pentru „mai multă lumină, *G. Tutoveanu, Maior Tudor Panfile și Preot Toma Chiricuță*, la ideea plină de îndemn a primului, au pus temeliile unei societăți literare, refăcând vechiul mănunchiu literar ce-a fost odinioară în jurul revistei „Făt Frumos”. Dar un „hătru bun de glume” din ei, i-a spus într-o doară „academie bârlădeană”; și „academie” azi, „academie” mâine, „Academia Bârlădeană” i-a rămas numele.

Spre deosebire de cele mai multe societăți similare dela „centru”, cari pornesc cu frumoase și înfocate statute, cu planuri mărețe... pe hârtie, umila „Academie”, de trei membri, și-a scris numai pe inimi, statutul lor: *Frumos, Lumină, Muncă*, pornind la luptă fără nici-un „capital” decât visurile lor, fără nici-o „cotizație” decât energia lor de fiecare zi și fără nici-un „carnet de depuneri” sau „subvenție” de cât dragostea de lucru și... mila lui Dumnezeu, purtând pe frontispiciu: „Intră cine vrea... rămâne cine poate!”

Și unul câte unul, atrași ca fluturii de lumină, au început să vină roind în jurul „micei societăți”, talente formate sau numai înmuguriri ce-aveau nevoie de căldura dragostei călăuzitoare pentru a înflori. Unii au căzut în drum de oboseală și-au rămas,... unii s'au poticnit, dar s'au ridicat și-au purces iar la drum... iar alții au pornit plini de viață, desvoltându-se în plină maturitate. Și astfel, – din frământarea aceasta de vis și artă s'au impus viguroase, în mișcarea literaturii noastre – talente dăruite de modesta „Academie Bârlădeană”.

Unii duși de „neîndurată viață” s'au strămutat din Bârlad, pe alte meleaguri... Unii au rămas. Dar toți, ori cât de lungă le-a fost depărtarea, în labirintul vremii au păstrat neruptă legătura cu vechia vatră, – ca firul Ariadnei, – tors cu iubire pe ghemul amintirilor... și când a fost, au sărit dându-i tot sprijinul.

Și ostenia creștea... iar rodul se făcea și mai mare, că *marele poet și „tutovean”, Vlăduț*, a primit bucuros să fie numit membru de onoare în această societate. Iar în timpul refugiului, marele maestru a fost nedespărțit de această societate contribuind cu sfaturi la consolidarea sa, prin întărirea talentelor viitoare. Aci mai uita și el durerile refugiului, privind și ascultând cum sbureau ca săgețile, epigramele svârlite din „tolba cu răutăți” ce fiecare era dator s'o poarte cu sine.

Începând din 1919, – după trecerea marei vâltori, – „Academia Bârlădeană” strângându-și „puii” împrăștiați, la care se mai adaugă noi veniți, începu cu mai multă putere activitatea sa.

Pe lângă ședințele sale literare intime, inaugură la Bârlad în mod gratuit, șezători publice literare, având la fiecare câte o conferință, citiri din lucrări originale și muzică,

la cari veniră dând tot concursul lor, și profesori dela Universitățile noastre din Iași și București, precum și literați de seamă.

Mai târziu, tinzând spre o mai accentuată descentralizare, culturală, – cu puternice facle luminoase în mâini, – își întinse activitatea și în satele și orașele mai apropiate din regiunea sa, neezitând să meargă spre a-și spune cuvântul până și în orașele Basarabiei.

Și pentru a traduce și mai mult ideea în fapte, această societate a tipărit pe spesele sale, în 1917, – în plin război, – „Calendarul Nostru” și broșura „Ștefan cel Mare” de A. Vlahuță, trimițându-le gratuit în satele Tutovei și Basarabiei. A făcut să apară sau a ocrotit apariția revistelor bârlădene: „Florile Dalbe” de literatură, „Ion Creangă” de folclor, „Miron Costin” de cercetări și mărturisiri istorice și astăzi „Graiul Nostru” de literatură și cultură. Cu ajutorul studenției pururi entuziaste, înființă biblioteci pe unde se simțea nevoie sau refăcu din cele devastate în timpul războiului. A contribuit, – dând chiar ideea, – la realizarea marelui vis bârlădean, ridicarea unui monument poetului Vlahuță în orașul său iubit, Bârladul, în memoria căruia i-a închinat anul acesta un ciclu de 12 șezători publice gratuite la Casa Națională, și unde se va discuta întreaga sa operă, urmând să se cumpere și casa unde a locuit scriitorul „Dreptăței”, pentru a se face în ea „bibliotecă și muzeu”. Și cum spune președintele societății, d-l G. Tutoveanu, – pentru că, năzuințele din care s'a născut „Academia Bârlădeană”, n'au fost schimbate prin război, unitatea culturală și mai ales cea sufletească a neamului nostru rămânând încă o binecuvântare a viitorului, această societate își va continua cu îndărătnicie modestele-i strădanii de până acum”.

Și azi cu drag se uită în urmă pe drumul străbătut timp de 10 ani, acest trup format din atâtea pietre vii, unite într-o înțelegere comună, prin cimentul dragostei reciproce și dorul de muncă culturală, privind cu drag și la cei ce-au rupt o parte din sufletul lor și au pus la trăinicia temeliei sale. Dar acum la capătul unui deceniu de luptă fără surle și tobe, nimeni nu-i poate măsura dimensiunile fericirii sale de a se fi știut locul de întâlnire și de eforturi unite ale tuturor scriitorilor, cari fie că s'au născut pe meleagurile scăldate de apa Bârladului, fie că împrejurările vieții i-a adus să locuiască cât de puțin timp între zidurile cetății bârlădene, astăzi puterea lor de muncă literară nu mai poate fi contestată așa de ușor.

Convinși pe deplin, că cerul țării noastre e și mai înalt și mai întins de cât plafonul unor „anumite cenecluri”: suntem hotărâți să rămânem și mai departe în mijlocul furtunoasei lupte de ridicare, a unui îndepărtat colț de țară!

(**G. Băicoianu**, „Graiul nostru”, I, 9-10-11, 1925, p.152-153)

Sub scutul moralistului

Urmărind de ani buni scrisul literar suficient de întins al lui C.D. Zeletin, m-am întrebat care ar putea fi „fenomenul original” al acestui autor.

Deoarece d-sa e un impunător intelectual polivalent, pe de o parte medic și profesor universitar de biofizică, avînd în această direcție o operă științifică, iar pe de alta poet, prozator, istoriograf, memorialist și, nu în ultimul rînd, traducător din poezia italiană și franceză. Nu îmbinarea activităților ar putea intriga, ci amplexarea lor pe ambele laturi. Niciuna nu pare secundă în raport cu cealaltă. Am impresia că e vorba de un fond efervescent, frenetic, de un eu de artist năvalnic care se străduiește a se autodisciplina. Activitatea științifică nu reprezintă decît o refrigerare a materiei primare, oprite de la înflăcăările jubilate ale libertății. Are loc un joc între comprimare și decomprimare, cu predominarea primului termen, întrucît și în versurile proprii ca și în cele selectate în vederea tălmăcirii putem constata o preferință pentru expresia rotată, pentru tiparele „clasice”. La un moment dat, scriitorul se declară „funciarmente un conservator”. Ar fi verosimilă în situația d-sale o atare etichetă? Neîndoios, cărturarul care vibrează în cadre raționale apare tangent la un cult sensibil al trecutului, împărtășind chietudinea unei statornicii: „Sunt conservator (...) în măsura în care, rezemîndu-mă pe sedimentările valorice ale trecutului, gîndesc filosofic la viitor. Conservatorismul meu ține de valoare, de sporul pe care îl aduce în această privință diacronia axiologică”. Dar urmează o precizare revelatoare: „Nu este un conservatorism psihologic”. E vorba mai curînd de o supapă de siguranță a creatorului care nu s-ar îndura a sacrifica proteismul existențialului, prin forța lucrurilor imprevizibil, uimirile pe care le poate rezerva unui spirit deschis prin simpla-i rulare: „Sunt artist, și creația presupune mișcare”. „Conservatorul” C.D. Zeletin veghează asupra romanticului din ființa d-sale. Nu doar prin ipostaza omului de largă cultură, ci și prin spiritul critic carei îngăduie să se plaseze într-o actualitate atît de neliniștitor turbulentă, încît reclamă un diagnostic medical. Iată-l: „Manie fără simptome psihotice, care e o formă de nebunie manifestată prin excitație necontrolată, jovialitate timpă și optimism excesiv, hiperactivitate și vorbărie. Doamne, se îneacă țara în vorbe”! Sau, absența penibilă a inhibiției, iresponsabilitate, adică absență a discernămîntului și a controlului de sine”. Dar medicul iese din cabinetul d-sale pentru a-și relaxa limbajul de specialitate, fără însă a-și diminua severitățile. Poate că nu e vorba totuși de un caz clinic, cît de unul de delabrare morală, de vertiginos declin: „Lumea noastră are cîte ceva din aceste două boli, dar nu-i bolnavă, căci atunci n-ar mai încăpea-o spitalele și, bineînțeles, nu și-ar mai structura,

viguros și fără risc seismic, polul bogăției personale, răspîndind în jur, ca o sepie monstruoasă, dejectele sărăciei. Luate împreună, simptomele de mai sus nu reușesc să contureze o entitate nosologică, adică o maladie. E o lume care, perfect conștientă de racilele ei, hamletizează imoral și cu nerușinare. Nu este iresponsabilă în sens morbid, căci are conștiința reperelor morale și justițiare, numai că le nesocotește cu cinism și obrăznicie”. Cum se poate simți un creator într-un asemenea mediu? Legitimîndu-se prin justetea afirmațiilor d-sale, analistul se angajează în numele creatorului. Din păcate, elita căreia un scriitor îi aparține de drept e, la ora de față, „risipită în toată structura societății”, incapabilă a compune „o rezervație”. Ea se confruntă cu așa-zisa „clasă de sus”, cea care aparent a cîștigat partida, ajunsă sus (nu o dată prin delincvență), dar care nu se află sus, în chip natural, ilustrînd de fapt o victorie josnic egotică, „ridicată pe disprețul față de individul social, pe disprețul semenului”. Autodisciplinarea de care face uz C.D. Zeletin e, prin urmare, un mijloc de apărare atît împotriva stihilor lăuntrice cît și a primejdiilor din afară, venite din partea unei lumi ieșite din țîțîni. Celor din urmă li se opune cu eficacitate scutul unui moralist de clasă.

C.D. Zeletin, Rămînerea trecerii, Ed. Spandugino, 2011, 384 p.

(Apărut în *România literară*, XLIV, 17, 27 aprilie 2012, p.17)

DESPRE EDUCAȚIE ÎN TEXTELE MANUSCRISE ALE LUI MIHAI EMINESCU

În publicistica sa, Mihai Eminescu s-a ocupat deosebit de mult și cu autoritate de complexitatea problemelor de educație. Ca proces specific uman și de esență pentru om și societate, educația a fost definită de Poet drept "O constantă deprindere la economie de puteri și la aplicarea lor pentru obiecte care merită să le cheltuim". Educația, prin urmare, are ca scop formarea de "deprinderi" cu rolul de a realiza „economie de puteri”, adică formarea-dezvoltarea de capacități necesare activității și vieții oamenilor ca ființe sociale. În complexitatea și mulțimea problemelor din sfera educației, Eminescu s-a concentrat asupra câtorva laturi esențiale și astăzi deosebit de importante pentru fenomenul educațional. În caietele cu texte manuscrise găsim și raportul dintre memorie și judecată, un raport de temelie în formarea intelectuală și morală a copiilor în școală.

La temelia activității de învățare Eminescu pune, mai cu seamă în perioada cât a lucrat ca revizor școlar, înțelegerea realității prezentate în lecții, teme și manualele școlare. "Nu vei da copilului-spune Eminescu-să opereze decât cu lucruri pe care le-a înțeles pe deplin. La științele ce se memorează, cartea-i tot, pedagogul nimic. La științele.... care cer dezvoltarea judecării copilului, cartea trebuie alungată din școală ca un ce periculos, căci pedagogul e-aicea tot ". Elevii trebuie să fie puși " ...să cugete singuri și să rezolve problemele de matematică, de geometrie, de fizică, de limba latină sau greacă" și pe această cale să fie determinați să învețe prin efort propriu. S-a ocupat și de aplicarea în școli a principiului intuitivității și a metodelor intuitive care asigură un învățământ bine așezat și cu rezultate în instruirea copiilor.

Deosebit de frumos se exprima Poetul despre limba română despre care spunea că "Noi nu suntem stăpânii limbei, ci limba e stăpâna noastră", fiind asemuită unui sanctuar. „Precum într-un sanctuar reconstruim piatră cu piatră tot ce-a fost înainte....astfel trebuie să ne purtăm cu limba noastră românească”.

Învățarea și prețuirea limbii române sunt îndatoriri ale școlii în procesul de creștere și formare a copiilor. Astăzi când o mulțime de cuvinte străine năvălește în limba română, când a

devenit o modă de a folosi cuvinte străine chiar și de cei care nu le cunosc sensul și când denumiri de magazine, prăvălii, întreprinderi ori SRL-uri, ba chiar și nume proprii ori abrevieri ciudate sunt tot mai frecvente, nevoia învățării, prețuirii și apărării limbii române au devenit reale priorități, nu numai ale școlii. Iată că adevărurile spuse și promovate în timpul vieții de Poetul Național și pe care le găsim acum în Opere, volumul XV, ca texte manuscrise, sunt deosebit de actuale și impun o atitudine activă și demnă din partea tuturor românilor.

Pentru „dispoziția sufletească” a oamenilor, dispoziție întreținută tot prin ardori interne, Eminescu are explicații pe baza cărora a ajuns la concluzia că „omul este aceea ce se numește treaz”. Omul nu este și nu poate fi izolat de mediul de viață – mediul biotic și abiotic (mediu cu viață și fără viață). Acest adevăr este consemnat de poet prin sublinierea proceselor de interiorizare a lumii exterioare omului care se face prin receptori specifici-organele de simț. Este atent subliniată specificitatea acestor procese de interiorizare. „Simțurile sunt menite să măsoare, să specifice stimuli reali. Construcția oricărui organ sensorial, unitatea diversității unor astfel de organe concordă cu construcția lumii..Pentru fiecare simț avem, pe fiecare țărâm al naturii, ceva specific”.

Interesantă și profundă este definiția vieții drept „O sumă de puteri, c-o singură direcție de mișcare, împărțită printr-un timp care crește-n infinit”. Acesta este răspunsul dat de Mihai Eminescu la întrebarea „Ce este viața?”, întrebare pe care poetul a consemnat-o în una din numeroasele sale manuscrise.

Explicațiile din textele poetului Mihai Eminescu se mențin în limitele adevărului biologic, însă exprimarea capătă, cum era firesc, formulări poetice și filozofice. E ca și cum ne-am afla în fața unui tratat de filozofie a fiziologiei organismului uman.

Identitatea, specificul național și respectiv apartenența noastră la România și la românism se asigură și prin păstrarea bogăției și a frumuseții limbii române. Acest mare adevăr, dar mai cu seamă important se cuvine să-l avem în vedere și să-l respectăm permanent și nu numai în declarații din ianuarie în ianuarie!

PRAGUL

S-a oprit în fața porții, cea mai ciudată pe care a văzut-o vreodată. Mâncată de vreme, lată, fără incrustații, mai mult întunecată, dar de culoare indefinită. Nu semăna cu niciuna pe care a văzut-o până atunci. Și totuși era atrăgătoare. Stătea în fața acelei porți imense, nu prea sigură pe ea, nehotărâtă, nu putea nici să plece și nici nu-i venea să intre. Cu toate acestea știa că nu se putea altfel. Până la urmă tot trebuia să facă pasul. Întoarcere din acel drum nu se mai putea.

Era de înălțime obișnuită, mai mult mărunță decât înaltă, fără semne deosebite, care ar atrage vreo atenție, părul strâns în coc pe ceafă, cum purtase și mama ei la o anumită vârstă, era alb. Strălucea în soare, iar, la mișcarea capului, reflexele dădeau o lumină violacee. Pe fața ei, aproape că se puteau număra anii care au trecut. Obosită, dar cu ochii încă strălucitori, ochi care nu încetaseră încă să arate un dor de viață, cu toate ridurile care se așezaseră în jurul lor. Nu a fost niciodată o femeie care să-și ascundă vârsta. Cochetăria ei, dacă a existat vreodată, venea întotdeauna din interior, pentru interior. Mai mult orgolioasă, de un orgoliu pe care de cele mai multe ori îl ascundea. De fapt avusese un alt fel de orgoliu decât alte femei. Își trăise fiecare perioadă a vârstei așa cum se cuvenea.

Stătea în fața acelei porți știind că va intra, dar amâna, nu se încumeta. Cu toate că de plecat de acolo nu mai putea pleca. În spatele ei, ea stând în imediata apropiere de poartă, era o curte goală, praful acoperea toată incinta ei. Această curte goală și întinsă, era ca o zonă liberă dintre două țări, zonă care nu aparținea nici uneia din ele. Nici ce era dincolo de poartă și nici ce era după gardul care despărțea curtea de grădină. Era zona nimănui. Dincolo de această curte stearpă se vedea o grădină plină de flori. Flori de câmp, maci roșii, flori albastre, păpădii, margarete și alte multe flori obișnuite de grădină.

La un moment dat, și-a întors privirea, mai întâi întorcând doar capul, apoi s-a întors de tot, cu tot corpul spre ceea ce a lăsat în urma ei în această lungă călătorie parcursă de ea, până la acest capăt de drum. Și-a pus palma ușor îndoită deasupra sprâncenelor pentru a se feri de lumina încă

arzătoare, galbenă și orbitoare a soarelui. Să vadă grădina, pădurea de molift din spatele gardului, iarba deasă de un verde intens, pajiștea de dincolo de pâraul rece cristal, să simtă cu nările încă pline de viață mirosul brazilor din munți, să mai cânte odată cu păsările cântecul lor.

Și-a încordat puternic ochii să vadă mai departe, și mai departe, dincolo de pădure, dincolo de aerul rece. Ca să vadă și mai bine, și-a închis ochii, uitând să înderpărteze palma îndoită ce rămăsese deasupra sprâncenelor. Stătea parcă hipnotizată, căci în fața ei a apărut tot ce a lăsat în urmă. Totul apăruse în fața ochilor ei închiși. Casele, locuințele, grădinile, străzile, toate erau de-a valma acolo. Unde s-a născut, unde a copilărit, tinerețea. Totul, până la momentul sosirii ei în fața pragului acelei porți înalte, fără de culoare.

Acele case erau parcă toate pe aceeași stradă, unele lângă altele, cu grădinile de flori, cu tufișurile de zmeură, iar pe stradă marginile trotoarelor erau pline de regina nopții. La amintirea, la vederea lor, femeia cu părul strâns pe ceafă, a aspirat puternic mireasma florilor de basm. Într-un târziu și-a deschis ochii din realul văzut, sosind înapoi în curtea stearpă, în fața pragului acelei porți mari și cu adevărat reale din fața ei.

Nici nu și-a dat bine seama, că văzând și simțind dureros toate acele locuri prin care a trecut în timp, vrând să curme aducerea aminte, a bătut la poarta mare din fața ei. Și poarta s-a deschis larg. Și-a mai întors din nou fața spre intrare rămânând încă un pic fără mișcare. Apoi cu un gest hotărât, a trecut pragul porții.

A trecut pragul bătrâneții, de unde nu există întoarcere.

Ea nu știe cum va fi de-acum încolo aici, știe doar că nu va mai putea trece niciodată înapoi prin poarta prin care intrase.

Rămâne cu speranța că acest loc unde ajunsese să aibă încăperi cu ferestre mari în care să poată uneori să privească prin geamul amintirii, și să vadă, chiar și mai palid decât trăise, drumul care a adus-o până aici.